

יד מהרש"א
מסכת בבא מציעא
פרק המפקיד
דף לג: - דף מג:

ד' תמוז תשע"ט

© Yechezkel Folger 2019

מפתח

דף לג:	4
רש"י ד"ה ולא רצה	4
תוספות ד"ה אית דלא גרסי	4
דף לד:	4
סוגיא דמי יימר חלק א' תד"ה דלמא מודה ומפטר	4
סוגיא דמי יימר חלק ב' רש"י ד"ה נעשה כאומר לו	5
סוגיא דמי יימר חלק ג' רש"י ד"ה מקנה לי כפילא	5
סוגיא דמי יימר חלק ד' תוספות ד"ה אלא מהא ליכא	6
דף לה:	7
סוגיא דמי יימר חלק ה'	7
סוגיא דמי יימר חלק ו' תד"ה שאל מן האשה	8
תוספות ד"ה שמא יוציא	10
סוגיא דשבועה שאינה ברשותו חלק א' רש"י ד"ה ושתים ה' שוה	10
דף לה:	11
סוגיא דשבועה שאינה ברשותו חלק ב' תד"ה מגו דמשתבע	11
סוגיא דשבועה שאינה ברשותו חלק ג' תד"ה תהא במאמינו	12
תוספות ד"ה לוקח	13
דף לה:	13
רש"י ד"ה מכי שלמו ימי	13
סוגיא דהשואל משלם חלק א' רש"י ד"ה אגרא ובא"ד והשואל	14
סוגיא דהשואל משלם חלק ב' חזר ראובן	15
סוגיא דהשואל משלם חלק ג' תד"ה תחזיר פרה לבעלים	15
דף לו:	16
סוגיא דאין רצוני חלק א' תד"ה אין רצוני	16
סוגיא דאין רצוני חלק ב' תוספות בא"ד ואפילו למאן דאמר	17
דף לו:	18
סוגיא דאין רצוני חלק ג' רש"י ד"ה ושני לי'	18
סוגיא דאין רצוני חלק ד' תוספות ד"ה אי הכי עלתה	18
דף לז:	20
סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק א' תד"ה התם דקא תבעי	20
סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ב' תוספות בא"ד לכך נראה ובא"ד ולא נקט	22
סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ג' תוספות בא"ד ולא נקט	22
סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ד' בא"ד ויש לומר דר' טרפון	22
דף לז:	23
סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ה' גמרא והאמר ר' אבא	23
סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ו' התם שמא ושמא	24
דף מ:	24
סוגיא דחסרונות חטים חלק א' רש"י ד"ה אם היתה מדה	24
סוגיא דחסרונות חטים חלק ב' תד"ה אלא לכור	25
דף מ:	26
סוגיא דדיין ושמן חלק א' תוספות ד"ה במזופפין	26
סוגיא דדיין ושמן חלק ב' תוספות ד"ה לדברי ר' יהודה אסור	27
דף מא:	28
סוגיא דשליחות יד חלק א' תוספות ד"ה אי ר' ישמעאל	28
סוגיא דשליחות יד חלק ב' תד"ה שנטלה והגביהה	28

.....	29
.....	30
.....	30
.....	30
.....	33
.....	34
.....	35
.....	35
.....	36
.....	36
.....	37
.....	37
.....	38

דף לג:

רש"י ד"ה ולא רצה

בפרש"י בד"ה ולא רצה לישבע שבועת שומרים שלא פשע בה ושלא כו' עכ"ל אבל שבועה דאינה ברשותו צריך לישבע אפי' אם שילם שמא עיניו נתן בה כדאמרי' לקמן וק"ל:

- (1) משנה – המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה נפקד לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לנפקד
- (2) רש"י – ולא רצה לישבע שבועת שומרים שלא פשע בה ושלא שלח בה יד שהיה יכול ליפטר בשבועה
- (3) מהרש"א – אבל שבועה דאינה ברשותו צריך לישבע אפי' אם שילם שמא עיניו נתן בה כדאמרי בגמרא בדף ל:

תוספות ד"ה אית דלא גרסי

תוס' בד"ה אית דל"ג או שאבדו משום דבאבידה ליכא כפל עכ"ל ולא ניחא להו לפרש בטוען טענת גנב באבידה דמשלם כפל כדאמרינן בפרק הגוזל דף ק"ו ע"ב דלישנא דנמצא הגנב לא משמע הכי ועוד דאי הוה מפרש הכי במתניתין לא הוה קמותיב ליה התם רבי אבא לר"י אהך מלתא ודו"ק:

- (1) משנה – המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם נפקד ולא רצה לישבע – שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא – נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לנפקד
- (2) תוספות – אית דלא גרסי "או אבדו" משום דבאבידה ליכא כפל
- (3) מהרש"א

א) בפרק הגוזל בבבא קמא דף קו: אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מוצא אבדה הטוען טענת גנב באבדה ונמצא דהוא עצמו גנבו משלם תשלומי כפל ומקשה התם ר' אבא בר ממל למילתי' דר' יוחנן מברייתא דאינה מעניננו

ב) קשיא – למה לא ניחא להו לתוספות לפרש "או שאבדו" כגון דנפקד בקושטא אבד לפקדון ושילם ולא רצה לישבע ומי שמצא לאבדה וחייב לשומרה בא לפנינו ונשבע וטען טענת גנב ובסוף נמצא דאותו שומר אבדה הוא עצמו גנבו וחייב לשלם כפל לדברי ר' יוחנן – וקמשמע לן מתניתין דמשלם ההיא כפל לנפקד

ג) תירוץ א' – "נמצא הגנב" בלשון משנתינו בפשיטות אין משמעו דנמצא דנגנב על ידי מי שכבר בא לפנינו וטען טענת גנבה כדי ליפטר – אלא משמעו דנמצא דנגנב על ידי גנב בעלמא

ד) תירוץ ב' – אם כן משנה דידן מסייעת לר' יוחנן ולא הוה קמותיב התם ר' אבא בר ממל למילתי' דר' יוחנן מברייתא

דף לד.

סוגיא דמי יימר חלק א' תד"ה דלמא מודה ומפטר

[דף לד עמוד א] בד"ה דלמא מודה ומפטר פי' דלמא ימהר להודות קודם שיבואו עדים כו' עכ"ל ולא ניהא להו לפרש ככ"ע דלמא מודה ולא יבואו עדים כלל דלישנא ואי משתכח גנב כו' משמע דמשתכח על ידי עדים וק"ל:

- (1) ניהדר למשנה – המפקיד אצל חברו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם נפקד ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לנפקד
 - (2) רש"י – דכיון דשילם נפקד קנה כל תשלומיה
 - (3) גמרא – מתקיף לה רמי בר חמא והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דמי יימר דמגנבא ואם תמצוי לומר דמגנבא מי יימר דמשתכח גנב ואי משתכח גנב מי יימר דמשלם דלמא מודי ומפטר
 - (4) תוספות – "דלמא מודה ומפטר" משמעו דלמא ימהר גנב להודות קודם שיבאו עדים והיינו כרב דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור
 - (5) מהרש"א
- (א) קשיא – למה לא פרשו תוספות דלמא מודה גנב ולא יבואו עדים כלל דאז מפטר אפילו למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב
- (ב) תירוצ' – לישנא ואי משתכח גנב כו' משמע דמשתכח על ידי עדים

סוגיא דמי יימר חלק ב' רש"י ד"ה נעשה כאומר לו

בפרש"י בד"ה נעשה כאומר לו בשעה שמסרה לו לכשתגנב כו' עכ"ל לא הוה צריך לזה להאי לישנא בתרא אלא נעשה כאומר לו קודם הגניבה לכשתגנב ותשלמני סמוך לגניבה קנויה לך וכן צ"ל ע"כ לקמן גבי שילם לבנים דהבנים ע"כ לא מקני ליה כפילא בשעת מסירה כמו שנפרש לקמן בפרש"י ובתוספות ע"ש:

- (1) לישנא קמא דגמרא ליישב קושיא דרמי בר חמא – אמר רבא נעשה כאומר לו מפקיד לנפקד לכשתגנב ותרצה ותשלמני הרי פרתי קנויה לך מעכשיו
- (2) רש"י לביאור לישנא קמא – נעשה כאומר לו בשעה שמסרה לו מפקיד לנפקד – דקים להו לרבנן דניחא להו לבעלים שיהא בטוח בקרן על מנת שיהא לשומר ספק כפל העתיד לבא והרי היא כמסרה לו על מנת כן שאם תיגנב וישלם לו קרן שתהא פרה קנויה לו משעה שמסרה נמצא למפרע כשגנב הגנב של שומר היתה דפיה כבר היא בעולם
- (3) לישנא בתרא דגמרא ליישב קושיא דרמי בר חמא – אמר רבא נעשה כאומר לו מפקיד לנפקד לכשתגנב ותרצה ותשלמני אם תשלם לי הקרן סמוך לגניבתה תהא הפרה שהיא כבר בעולם קנויה לך שעה אחת לפני גניבתה
- (4) רש"י לביאור לישנא בתרא – נעשה כאומר לו בשעה שמסרה לו
- (5) מהרש"א

(א) ללישנא בתרא דאמדינן דעתיה דסמוך לגנבה כוונתו להקנות לפרה לנפקד לא הוה צריך רש"י לפרש "נעשה כאומר לו בשעה שמסרה לו לכשתגנב" וסגי הוי לי' לפרש אלא נעשה כאומר לו אלו תגנב ותשלמני סמוך לגנבה תהא קנויה לך תיכף לפני הגנבה בדאכתי עומדת בחצר שלך

(ב) וכן צריך להיות על כרחך לקמן גבי מת מפקיד ושילם נפקד לבני מפקיד דהבנים על כרחך לא מקני ליה כפילא בשעת מסירה בדאכתי מפקיד הי' בחיים כמו שמפרש מהרש"א להלן בד"ה שאל מן האשה ומבואר בחלק ו'

סוגיא דמי יימר חלק ג' רש"י ד"ה מקנה לי' כפילא

בד"ה מקנה ליה כפילא נקנה לו הכפל עכ"ל משום דמקנה לו כפילא משמע השתא כשאמר פשעתי ויקשה לך הא אין אדם מקנה דשלב"ל הוצרך לפרש נקנה לו כפילא כבר משעת מסירה או סמוך לגניבה כדלעיל וק"ל:

- (1) גמרא – אמר רב פפא שומר חנם כיון שאמר פשעתי מקנה ליה מפקיד כפילא דאי בעי שומר פטר נפשיה בגנבה
- (2) רש"י – מקנה ליה כפילא – נקנה לו הכפל
- (3) מהרש"א – דקדק רש"י ככה משום "דמקנה לו כפילא" בגמרא משמע השתא כשאמר פשעתי ויקשה לך הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם – לכן הוצרך רש"י לפרש נקנה לו כפילא כבר משעת מסירה או סמוך לגנבה כדלעיל בחלק ב'

סוגיא דמי ימר חלק ד' תוספות ד"ה אלא מהא ליכא

תוס' בד"ה אלא מהא ליכא כו' לאורויי דאם נשבע ושילם דאין הכפל שלו כו' עכ"ל וסיפא דקתני נשבע ולא רצה לשלם לא תקשי ליה הא נשבע ושילם הכפל שלו דהכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם השבועה אלא לאחר השבועה כו' והכי משני לה התם בפ' הגוזל ע"ש:

- (1) משנה דידן
- (א) המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו
- (ב) רישא – שילם נפקד ולא רצה לישבע נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לנפקד
- (ג) סיפא – נשבע נפקד ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל למפקיד
- (2) גמרא
- (א) אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לא שילם שילם ממש אלא כיון שרצה נפקד לשלם משלם הגנב כפל לנפקד
- (ב) קשיא לר' יוחנן – תנן ברישא שילם נפקד משלם הגנב כפל לנפקד – ותידוק הא לא שילם נפקד משלם הגנב כפל למפקיד ולא איכפת לן דרצה נפקד לשלם
- (ג) תירוצ' (i) אימא סיפא לא רצה נפקד לשלם משלם הגנב כפל למפקיד – ותידוק הא רצה נפקד לשלם משלם הגנב כפל לנפקד כשיטת ר' יוחנן
- (ii) אלא מהא ליכא למשמע מינה

טבלא א' – אלא מהא ליכא למשמע מינה	
רישא	סיפא
שילם ולא רצה נפקד לישבע משלם הגנב כפל לנפקד	נשבע נפקד ולא רצה לשלם משלם הגנב כפל למפקיד
ותידוק מרישא – הא לא שילם נפקד (אף על פי שרצה נפקד לשלם) משלם הגנב כפל למפקיד שלא כר' יוחנן	ותידוק מסיפא – הא רצה נפקד לשלם ולא נשבע – הגם דאכתי לא שילם – משלם הגנב כפל לנפקד כשיטת ר' יוחנן

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) קשיא – על כל פנים שלא תהיינה רישא וסיפא סותרות אהדדי לכאורה מוכרח כבטבלא ב' דסיפא אשמועינן רצה נפקד לשלם ולא שילם נשבע נפקד ולא רצה לשלם וכפל למפקיד – ונמצא דמשנה כולה לא אתיא כר' יוחנן

טבלא ב'	
רישא	סיפא
שילם נפקד ולא רצה לישבע משלם הגנב כפל לנפקד ותידוק מרישא כעין בטבלא א' – הא לא שילם נפקד (אף על פי שרצה נפקד לשלם) משלם הגנב כפל למפקיד שלא כר' יוחנן	רצה נפקד לשלם ולא שילם נעשה כנשבע נפקד ולא רצה לשלם – ומשלם הגנב כפל למפקיד שלא כר' יוחנן

(ב) תירוץ תוספות כבטבלא ג'

(i) לא מוכרח ללכת בשיטת טבלא ב' כדי שלא תהיינה רישא וסיפא סותרות אהדדי – דמצינן לאוקי דדיוקא מרישא אינו ענין לר' יוחנן אלא מילף דאם נשבע נפקד בתחילה שלא פשע וטרח למפקיד ונפטר בכך ולאחר כך שילם משלם הגנב כפל למפקיד – וזאת בהתאם לשיטת אביי בפרק הגוזל קמא

טבלא ג'
טבלא ג' – דיוקא דאביי מרישא
שילם נפקד ולא רצה לישבע משלם הגנב כפל לנפקד – טעמא דלא רצה לישבע הא נשבע (וטרח למפקיד) אף על פי ששילם משלם הגנב כפל למפקיד ואינו ענין לר' יוחנן

(4) מהרש"א

(א) קשיא – אלו הוינו מוקי לרישא כבטלא ג' לכאורה תידוק מסיפא כבטבלא ד' שלא כאביי אלא כשיטת רבא בפרק הגוזל קמא ונמצא דרישא וסיפא אכתי סותרות אהדדי

טבלא ד'	
דיוקא דאביי מרישא	קשיא – תידוק נגד אביי דיוקא דרבא מסיפא
שילם נפקד ולא רצה לישבע משלם הגנב כפל לנפקד – טעמא דלא רצה לישבע הא נשבע (וטרח למפקיד) אף על פי ששילם משלם הגנב כפל למפקיד	נשבע נפקד ולא רצה לשלם משלם הגנב כפל למפקיד ותידוק הא שילם אף על פי שנשבע מתחלה (וטרח למפקיד) למי משלם לנפקד

(5) תירוץ לפי המשך דגמרא בפרק הגוזל – אמר לך אביי סיפא כולה מתאימה לדיוקא מרישא כבטבלא ה' – דסיפא מילפא נשבע ולא רצה לשלם קודם שבועה אלא לאחר שבועה משלם הגנב כפל למפקיד

טבלא ה'	
דיוקא דאביי מרישא	תירוץ – סיפא אליבא דאביי
שילם נפקד ולא רצה לישבע משלם הגנב כפל לנפקד – טעמא דלא רצה לישבע הא נשבע (וטרח למפקיד) אף על פי ששילם משלם הגנב כפל למפקיד	(בהתאם לדיוק מרישא) נשבע נפקד ולא רצה לשלם קודם שבועה אלא לאחר שבועה משלם הגנב כפל למפקיד

דף לד':

סוגיא דמי יימר חלק ה'

[דף לד' עמוד ב] בד"ה הריני משלם כו' תימה היאך ישלם כו' הא אין אדם מוריש קנס לבניו כו' עכ"ל ולא ניתא להו למימר דקושטא דהכי קמבעיא ליה מהדר קהדרי בהו וא"כ הדר זכה המפקיד בכפל או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ואינו מוריש קנס לבניו ואין הגנב משלם כלל דהא ודאי הא דאומדין דעתו של המפקיד שהוא מקנה הכפל ע"ד שיזכה בו הנפקד שעשה לו טובה וניחותא אבל אם ימות הנפקד וגם בניו שלא יזכו בו משום דאין אדם מוריש קנס ודאי דלא יעלה על דעתו לזכות לו שיזכה בו הגנב זכות הכפל לעולם מתוך רשותו של המפקיד ולישנא דתלמודא נמי הכי משמע שיזכו בו בניו דקאמר כי אקנאי כפילא לאבוכון כו' וכן בשילם לבנים כי אקני לך אבונא כפילא כו' אבל אי לא הוה קמבעיא

ליה אלא לענין שיזכה בו הגנב הכי הוה ליה למימר כי אקנאי כפילא לאבוהון כו' וכי אקני לך אבוהון כו' דהא לבנים לא איכפת להו בין כך ובין כך לא יזכו הם כלום ודו"ק:

(1) גמרא כמבואר ברש"י – שאלות

- (א) **ציור א'** – אמר נפקד הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה
- (ב) **ציור ב'** שלמו בנים בני נפקד – הנפקד לא הספיק לומר הריני משלם עד שמת ושילמו בני נפקד – מאי מצי מפקיד אמר להו כי אקנאי כפילא לאבוכון דפעמים רבות עשה לי קורת רוח לדידכו לא או דלמא לא שנא
- (ג) **ציור ג'** שילם נפקד לבני מפקיד – מת המפקיד ואחר כך (האי "אחר כך" יבואר להלן) נגנבה הפקדון ואמר הנפקד לבנים הריני משלם או שילם מאי – מצו אמרי ליה כי אקני לך אבונא כפילא דעבדת ליה נייח נפשיה אבל אנן לא או דלמא לא שנא
- (ד) תוספות ד"ה הריני משלם – קשיא – הרי אין אדם מוריש קנס לבניו ואיך יתכן דחייב גנב לשלם כפל לבני נפקד או לבני מפקיד

(2) מהרש"א

- (א) קשיא – לישני תוספות דבציור א' מבעיא להו אלו
- (i) מהדר קהדרי בהו בני נפקד ואם כן הדר זכה המפקיד (שלא מת) בכפל
- (ii) או דלמא במלתא דנפקד אבוהון קיימי שלא רצה שיזכה מפקיד בכפל וכיון דגם הם אין יכולין לזכות מטעם דלא מוריש נפקד קנס לבניו "זוכה בו הגנב" במשמעות שלא משלם כל עיקר
- (ב) וכעין זה מיבעיא ליה אלו זוכה גנב בציור ב' וציור ג'
- (ג) תירוץ
- (i) לא יתכן לישנויי ככה
- (ii) דהא ודאי הא דאומדין דעתו של המפקיד שהוא מקנה הכפל לנפקד שעשה לו טובה וניחותא אבל לא יעלה על דעתו דמפקיד אשר מצד אומדנא זו יזכה בו הגנב אם ימות מפקיד עצמו או אם ימות הנפקד
- (iii) ולישנא דגמרא נמי הכי משמע דלא מיבעי לגמרא בציור ב' אלא אלו יזכו בו בני נפקד או מפקיד וכן בציור ג' אלו יזכו בו נפקד או בני מפקיד
- (1) דאי לא הוה קמבעיא ליה בציור ב' אלא אלו יזכה בו מפקיד או הגנב (ולבני נפקד לא איכפת להו כיון דבכל ענין לא יזכו כלום) – הוי ליה למפקיד בציור ב' למימר לגנב "כי אקנאי כפילא לאבוכון לנפקד אבוהון דהני בנים דפעמים רבות עשה אבוהון לי קורת רוח" לדידכו לא
- (2) וכן אי לא הוה קמבעיא ליה בציור ג' אלא אלו יזכה בו נפקד או הגנב (ולבני מפקיד לא איכפת להו כיון דבכל ענין לא יזכו כלום) הוי ליה לנפקד בציור ג' למימר לגנב "אקני לי אבוהון דהני בנים כפילא דעבדי ליה נייח נפשיה"
- (ד) יבואר עוד בחלק ו'

סוגיא דמי ימר חלק ו' תד"ה שאל מן האשה

בד"ה שאל מן האשה פירש רש"י כו' אבל בעל לא חייש לניחותא דאשה וללישנא דמעכשיו אשה אינה חסה כו' עכ"ל רוצה לומר הא דמספקא לן בגמרא בשילם לבנים אי מקנין לו כפילא ונקט לה משום ניחותא דאבוהון היינו ללישנא בתרא דנעשה כאומר לו

סמוך לגניבותה קנויה לה ומזה שדקדק רש"י לפרש בשילם לבנים שמתו הבעלים ואח"כ נגנבה דהשתא בשעת גניבה הוי של הבנים ויכולין להקנות כפילא למפקיד ואיכא לאסתפוקי בהו שפיר אי סמוך לגניבה מקנין כפילא משום נחותא דאבוהון או לא אבל בשילמו בנים שבק רש"י האבעיא בפשיטות שנעשה הגניבה בחיי האב כעין האבעיא דלעיל מיניה דהתם המפקיד קיים ושפיר מקנה להו כפילא ומיהו דקדק שם לפרש שהאב לא הספיק לומר הרניני משלם כו' משום דאל"כ פשיטא דהכפל שלהם הוא בשלמו ואהא אבעיא דשילם לבנים כתבו התוס' דאם תמצוי לומר דמקנין לו כפילא משום נחותא דאבוהון מ"מ איכא למבעיא בכה"ג שמתה האשה ואחר כך נגנבה ושילם לבעל דלא כו' דלא חייש כל כך לניחותא דאשה אבל ללישנא קמא דנעשה כאומר לו בשעת משיכת הפרה לכשתיגנב קנויה לך מעכשיו לא שייך בשילם לבנים משום נחותא דאבוהון דהא לאו בדידהו תולה הכקנין אלא באבוהון בשעה שמסרה לו וע"כ אית לן למימר להווא לישנא דמסתפק לן בשילם לבנים אי אבוהון חס על בניו כמו על עצמו ואסיק אדעתיה להקנות הכפל רק שיהא בטוח בקרן או לא ובאשה אבעיא לן באת"ל שהוא חס על בניו אשה אינה חסה על בעלה ואינה מקנה כפילא כדי שיהא הוא בטוח בקרן ודו"ק:

1) ניהדר לחלק ב' בעמוד 5 דקבענו שם אשר

(א) ללישנא קמא מפקיד אומר בשעת משיכת הפרה לכשתיגנב קנוי' לך כפילא מעכשיו

(ב) וללישנא בתרא נעשה כאומר לו מפקיד סמוך לגנבתה קנוי' לך כפילא

2) וניהדר לחלק ה' להא דמסתפקא בגמרא כדלהלן

(א) ציור א' – אמר נפקד הרניני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה

(ב) ציור ב' שלמו בנים בני נפקד – (רש"י – הנפקד לא הספיק לומר הרניני משלם עד שמת ושילמו בני הנפקד) – מאי מצוי מפקיד אמר להו כי אקנאי כפילא לאבוכון דפעמים רבות עשה לי קורת רוח לדידכו לא או דלמא לא שנא

(ג) ציור ג' שילם נפקד לבני מפקיד – מת המפקיד ואחר כך נגנבה הפקדון ואמר הנפקד לבנים הרניני משלם או שילם מאי – מצו אמרי ליה כי אקני לך אבונא כפילא דעבדת ליה נייה נפשיה אבל אנן לא או דלמא משום נחותא דאבוהון לא שנא

3) גמרא

(א) ציור ד' – אשה-מפקידה מתה ושילם נפקד לבעלה – אם תמצוי לומר בשילם לבנים בציור ג' דבני מפקיד מקנין כפילא משום נחותא דאבוהון האם נאמר נמי דבעל מקני כפילא משום נחותא דאשה

4) תוספות שיטת ריב"ן כמבואר במהרש"א

(א) הא דמספקא לן בציור ג' בשילם נפקד לבני מפקיד אי בני מפקיד מקנין לו כפילא משום נחותא דאבוהון

(i) היינו ללישנא בתרא דנעשה כאומר לו סמוך לגניבותה קנויה לה

(ii) והיינו טעמא שדקדק רש"י לפרש בשילם לבנים שמתו הבעלים ואחר כך נגנבה דהשתא בשעת גנבה הוי של הבנים ויכולין להקנות כפילא לנפקד ואיכא לאסתפוקי בהו שפיר אי סמוך לגנבה מקנין כפילא משום נחותא דאבוהון או לא

(iii) וללישנא זו איבעיא להו בצירור ד' דאם תמציי לומר דמקנין בני מפקיד כפילא לנפקד משום ניהותא דאבוהון – איכא למיבעיא היכא שמתה אשה המפקידה ואחר כך נגנבה ושילם נפקד לבעל אלו לא מקני בעל כפילא לנפקד דלא חייש כל כך לניהותא דאשה

(ב) אבל

(i) ללישנא קמא דנעשה כאומר לו בשעת משיכת הפרה לכשתיגנב קנויה לך מעכשיו לא שייך בשילם לבני מפקיד בצירור ג' "משום ניהותא דאבוהון" דהא לא היו בנים בכח להקנות כלום בעוד שהמפקיד הי' קיים ולא בדידהו תולה הקנין אלא באבוהון בשעה שמסרה לו – ועל כרחק אית לן למימר לההוא לישנא דמסתפק לן בשילם לבנים אי אבוהון חס על בניו כמו על עצמו ואסיק אדעתיה להקנות הכפל בתחלה אף אלו ימות שיהא בניו בטוחין בקרן או לא

(ii) שים לב דללישנא קמא אין מן הענין אלו מת מפקיד סמוך לגנבתה דהרי כל קנין שעשה עשה כבר בתחלה

(iii) וללישנא זו איבעיא להו בצירור ד' דאם תמציי לומר דללישנא קמא חס אבוהון על בניו כמו על עצמו ואסיק אדעתיה להקנות הכפל בתחלה אף אלו ימות שיהא בניו בטוחין בקרן – איכא למיבעיא בכהאי גוונא שמתה אשה המפקידה אלו גם אשה חסה על בעלה כמו על עצמה ואסיק אדעתיה להקנות הכפל בתחלה אף אלו תמות שיהא בעלה בטוח בקרן

(5) המשך תוספות

(א) בצירור א' (אמר נפקד הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה) בפשיטות נעשה הגנבה בחיי מפקיד דאכתי קיים ובכחו הי' להקנות בשעת גנבה – ולכן לא דקדק רש"י לפרש שמתו הבעלים ואחר כך נגנבה

(ב) וכן בצירור ב' בשילמו בנים בני נפקד שבק רש"י האיבעיא בפשיטות כבצירור א' שנעשה הגנבה בחיי האב כיון דאכתי מפקיד קיים ומצי להקנות – ומיהו הגם דשבק רש"י שנעשה הגנבה בחיי אב דקדק רש"י לפרש דמכל מקום מוכרח שאבוהון הנפקד לא הספיק לומר הריני משלם עד שמת משום דאם לא כן אלא אמר הריני משלם פשיטא דהכפל שלהם הוא אם שלמו בנים לאחר כך

תוספות ד"ה שמא יוציא

בד"ה שמא יוציא כו' באמת אם כן מאי פריך כו' עכ"ל ל' לישנא דאם כן מגומגם קצת במקום הזה ואפשר טעות נפל בספרים א"כ במקום מכל מקום וק"ל:

סוגיא דשבועה שאינה ברשותו חלק א' רש"י ד"ה ושתיים הי' שוה

בפרש"י בד"ה ושתיים היה שוה כו' את יותר דמיו וקסבר האי תנא כו' שומר שכר הוא עכ"ל אבל ברישא דפטור הלוחה אי נמי דהוה המלוה שומר חנם אבדו מעותיו כנגד המשכון דה"ל כפירש וע"ש בתוספות:

(1) ברייתא כמבואר ברש"י

(א) המלוה את חבריו על המשכון ואבד המשכון

(i) רישא דרישא – כופר הכל דלוח

(1) אמר לו מלוה סלע הלוייתך עליו שקל (חצי סלע) היה משכן שוה ולכאן עליך לשלם לי שקל

(2) ולוח אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו סלע היה שוה ואיני חייב לך כלום

(3) פטור הלוח מן השבועה שאין כאן הודאה במקצת

(ii) סיפא דרישא – מודה במקצת דלוה

- (1) אמר לו מלוה סלע (ד' דינרים) הלוייתך עליו שקל (ב' דינרים) היה שוה ולכאן עליך לשלם לי שקל (ב' דינרים)
- (2) והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו שלשה דינרים היה שוה ולכן איני חייב לשלם לך אלא דינר
- (3) הרי לוה הודה במקצת ואיכא חיוב שבועה
- (4) מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון – יבואר בחלק ב'

(iii) רישא דסיפא – כופר הכל דמלוה

- (1) אמר לו לוה סלע הלוייתני עליו ושתים היה שוה ולכן עליך לשלם לי סלע
- (2) והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו סלע היה שוה ואיני חייב לך כלום
- (3) פטור המלוה מן השבועה שאין כאן הודאה במקצת

(iv) סיפא דסיפא – מודה במקצת דמלוה

- (1) אמר לו לוה סלע הלוייתני עליו ושתים הי' שוה ולכן עליך לשלם לי סלע
 - (2) והלה אומר סלע (ד' דינרים) הלוייתך עליו ה' דינרין הי' שוה ואיני חייב לך אלא דינר
 - (3) הרי מלוה הודה במקצת וחייב לישבע
- (2) רש"י על הסיפא (אמר לו לוה סלע הלוייתני ושתים הי' שוה והלוה תובע את המלוה את יותר דמיו) – קא סבר האי תנא המלוה על המשכון שומר שכר הוא
- (3) מהרש"א

- א) ניהדר לרישא – באמר לו מלוה סלע הלוייתך עליו שקל הי' שוה ולכן מלוה אינו תובע אלא שקל
- ב) קשיא – למה לא פירש רש"י אף ברישא דהיינו טעמא דאבד מלוה מעותיו משום דשומר שכר הוא
- ג) תירוץ

- i) דיקא לגבי יתרון המשכון על ההלוואה פטור מלוה אי לאו דשומר שכר הוא כעין בטענת לוה בסיפא
- ii) מה שאין כן ברישא דליכא יתרון ומפסיד מלוה מעותיו אף אלו שומר חנם הוא דהוי כאלו פירש דיאבדו מעותיו כנגד המשכון

דף לה.

סוגיא דשבועה שאינה ברשותו חלק ב' תד"ה מגו דמשתבע

[דף לה עמוד א] תוס' בד"ה מגו דמשתבע כו' לרב הונא ולרב יוסף לא פריך אלא לאביי כו' עכ"ל כצ"ל ורצה לומר לרב הונא דסבירא ליה דמשיביעין אותו שאינו ברשותו לתירוץ של רב יוסף לא פריך אלא לרב הונא פריך לתירוץ של אביי ורב אשי ובמהרש"ל וכן בדפוס חדש הגיהו רבא במקום רב הונא ואינו מובן וק"ל:

- (1) משנה דף לג: – שומר חנם שאבד או נגנב ממנו הפקדון נשבע ונפטר ואם רוצה יכול לשלם ולא להישבע
- (2) גמרא

א) אמר רב הונא מכל מקום משיביעין אותו שבועה שאינה ברשותו

(ב) קשיא א' לרב הונא מסיפא דרישא

(i) מימרא דשמואל – בסיפא דרישא דברייתא בחלק א' דקתני "מי נשבע מי שהפקדון אצליו" משמעו דהגם דלוה הודה במקצת מכל מקום מלוה הוא דנשבע מטעם דשמא ישבע ליה כמה הי' הפקדון שוה ויוציא המלוה את הפקדון ויפסלנו ללוה

(ii) ותיקשי לרב הונא כיון דמשתבע מלוה שמשכון אבד ואינה ברשותו היכי מצי להוציא למשכון

(ג) רבא מתרץ דיש עדים שנשרפה המשכון ולכן לא איצטריך להשבע שאינה ברשותו – אבל תירוצו הופרך

(ד) רב יוסף מתרץ דיש עדים שנגנבה ולכן לא משתבע מלוה שאינה ברשותו

(ה) אביי מתרץ דחיישינן שמא אחר שישבע הלוה כמה היה שוה יוציאה המלוה לפקדון ויאמר לאחר שנשבעתי מצאתיה ולא נשבעתי לשקר

(ו) רב אשי (כמבואר ברש"י) מתרץ דהא דמסיק הברייתא "מי נשבע" משמעו דהיות דמלוה נשבע שאינה ברשותו ולוה נשבע כמה היה שוה מי נשבע תחילה ואשמועינן דמלוה נשבע תחלה דאם ישבע הלוה תחילה חיישינן שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון

(3) קשיא ב' לרב הונא מרישא דסיפא

(א) קתני ברישא דסיפא דברייתא – לווה אומר למלוה סלע הלוייתי עליו שתים היה שוה וחייב אתה להשיב לי סלע והמלוה אומר לא כי אלא סלע הלוייתיך עליו סלע הי' שוה ואיני חייב לך מאומה פטור המלוה כיון דכופר הכל

(ב) ואם איתא לדרב הונא שצריך המלוה לישבע שאינה ברשותו לימא מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו לישתבע נמי אגילגול שבועה כמה היה שוה

(4) תוספות לפי גרסת מהרש"א

(א) "לרב הונא ולרב יוסף לא פריך אלא לאביי" כן היא הגרסא הנכונה בתוספות ורצונם לומר דלא מקשי קשיא ב' לרב הונא לפי שינויי דרב יוסף דלדידי לא משתבע מלוה שאינו ברשותו כיון דאיכא עדים שנגנבה – ומקשה דיקא לשינויי דאביי ורב אשי דאליבייהו אכן משתבע מלוה שאינה ברשותו

(ב) ובמהרש"ל וכן בדפוס חדש הגיהו רבא במקום רב הונא וקשה דהרי תירוצו דרבא הופרך

סוגיא דשבועה שאינה ברשותו חלק ג' תד"ה תהא במאמינו

בד"ה תהא במאמינו ברישא לא מצי לאוקמי הכי כו' עכ"ל מתוך שמעתין אינו מוכח הכי דאדרבה איכא למימר דקושטא הכי הוא דרב כהנא אכולה שמעתתא קאמר הכא תהא במאמינו אבל מתוך הסוגיא דפ' שבועת הדיינין מוכח דאתירוצו דרב אשי דלעיל קאי וע"ש בזה בתוס' ודו"ק:

(1) ניהדר לחלק ב'

(א) לקשיא א' לרב הונא מסיפא דרישא במודה במקצת דלוה דקתני דמלוה נשבע שמא יוציאה מלוה למשכון ויפסלנו ללוה ומקשי לרב הונא האיך יוציאה מלוה לאחר דנשבע שאינה ברשותו

(ב) ולקשיא ב' לרב הונא מרישא דסיפא דכיון דמלוה נשבע שאינו ברשותו למה פטור מלישבע על שוויות הפקדון ולא נשבע על ידי גלגול משבועה שאינה ברשותו

(2) המשך דגמרא – תירוץ רב אשי לקשיא ב' מרישא דסיפא – מלוה אינו נשבע שבועה דרב הונא דאיירי במאמינו לווה למלוה דאינו ברשותו ולכן ליכא שבועה לגלגל עליו שבועה כמה הי' שוה

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) שאלה – האם בתירוץ "תהא במאמינו" מתורצת נמי קשיא א' מסיפא דרישא
- (ב) תשובה – לא – דמכח סברא מסויימת דאינה מענייננו רוצה לזה להאמינו בגוונא דקשיא ב' ולא בגוונא דקשיא א'
- (4) מהרש"א – אכן מתוך שיעור גמרא דידן מצינן למימר דקאי בין אקשיא א' בין אקשיא ב' – אבל תוספות אזלי בתר שיטתם במסכת שבועות דמשמע מגמרא שם דלא קאי אלא אקשיא ב' מרישא דסיפא

תוספות ד"ה לוקח

בד"ה לוקח הוי כו' פסידא דמלוה ולא מיהדר ממה נפשך דאפילו יורש כו' עכ"ל אבל אי הוה יורש מיהדר אף על גב דטבא ליה עבדו ליה מ"מ הכא הוי מיהדר משום פסידא דבעלים והרא"ש כתב בע"א ע"ש:

(1) הקדמה

- (א) שומא הדר משמעו דמהדרין ללוה נכסי לזה ששמו בית דין לבעל חוב
- (ב) "מיהדר" משמעו דנכסי לזה חוזרין ללוה – "מהדר" או "מהדרין" משמעו דבעל חוב מחזיר נכסי לזה
- (ג) זבנה בעל חוב או אורתה (הוריש אותה) או יהבה במתנה לא מהדר הלוקח או היורש או המקבל
- (ד) ליורשו דלוה מיהדר לי אבל ללוקח מן הלוה לא מיהדר לי
- (ה) בעל בדרך כלל דינו כלוקח בנכסי אשתו – אבל דינו כיוורש אי טבא לי' חוץ בגוונא דמפסיד למלוה
- (2) תוספות כמבואר במהרש"א – נמצא

- (א) דבעל אשתו מלוה שמתה לא מהדר "ממה נפשך" בין אלו בעל דינו כיוורש בין אלו דינו כלוקח דהרי קבענו אשר זבנה או אורתה לא מהדר הלוקח או היורש
- (ב) ולבעל אשתו לזה שמתה דדינו כלוקח לא מיהדר לי' – ואין הכי נמי דאלו הוי דינו כיוורש מיהדר לי' אבל בנידון דידן אין דינו כיוורש שלא להפסיד למלוה
- (3) מהרש"א

- (א) שיעור דברי מהרש"א – בד"ה לוקח הוי כו' ולהכי משום פסידא דמלוה באשתו לזה שמתה לא הוי בעל כיוורש דמיהדר לי' אלא בקושטא לא מיהדר לי' – ולא מהדר באשתו מלוה שמתה ממה נפשך דאפילו יורש הוי לא מהדר עכ"ל אבל אלו הי' הדין דדיקא לוקח לא מהדר אבל יורש מהדר ולכן הופרך הממה נפשך – לא היינו אומרים דטבא לי' עבדו לי' לעשותו לוקח אלא מכל מקום הוי מהדר משום פסידא דבעלים כלומר משום פסידא דלוה ובאי כחו
- (ב) ועיין ברא"ש דסבירא לי' שלא כתוספות אשר אורתה משמעו דהורשה מחיים לאחד מיורשיו ודיקא אותו יורש לא מהדר אבל יורש בעלמא מהדר

דף לה:

רש"י ד"ה מכי שלמו ימי

[דף לה עמוד ב] בפרש"י בד"ה מכי שלמו ימי כו' וקבלה ביותר ממה ששמוה אחרים מוסרין כו' עכ"ל לאו ביותר מכדי שומת ב"ד קאמר דלמה יטלנו ביותר מאשר שמאזה אלא ביותר ממה שאחרים רוצים ליתן בה וכן הוא הפי' בפ"י הרי"ף דהיינו באם אינם רוצים אחרים ליטלה אף בכדי שומתם של ב"ד צריך הוא ליטלם אך לישנא שכתב בפ"י הרי"ף ומסיים בה אם רוצה שתשאיר בידו הוא מגומגם ע"ש ודו"ק:

(1) גמרא כמבואר ברש"י

- (א) מי ששמו לו בית דין קרקע בחובו מאימת היא קנויה לו לאכול פירות
(ב) רבא אמר מכי שלמו ימי אכרזתא והכריזו שיש כאן קרקע למכור ואם בא זה וקיבלה ביותר ממה ששמוה אחרים מוסרין אותה בידו

(2) מהרש"א

- (א) לאו ביותר מכדי שומת בית דין קאמר דלמה יטלנו מלוה ביותר מאשר שמאווה היכא דליכא קונים אחרים – אלא צריך לומר ביותר ממה שאחרים רוצים ליתן
(ב) וכן הוא הפירוש בפירוש הרי"ף דהיינו באם אינם רוצים אחרים ליטלה אף בכדי שומתם של בית דין צריך מלוה לקבלם בשומת בית דין אם רוצה שתשאר בידו

(3) המשך מהרש"א

- (א) לשון רש"י בפירוש הרי"ף – "צריך זה לתת עבורו יותר ממה שאחרים רוצים ליתן אם רוצה שתשאר בידו"
(ב) לישנא זו מגומגם דהרי לא סגי לי' לתת יותר ממה שרוצים ליתן אלו האי יתורה אכתי פחותה משומת בית דין כיון דבכל אופן אינו נוטלה בפחות משומת בית דין

סוגיא דהשואל משלם חלק א' רש"י ד"ה אגרא ובא"ד והשואל

בד"ה כיצד אגרה מיניה כו' הרי שוכר פטור בשבועה כו' עכ"ל כל השבועות שזכר רש"י ז"ל בענין זה על השוכר היינו שישבע שנאנסה ולא נגנבה דאל"כ גם הוא חייב לשואל וק"ל:

בא"ד והשואל משלם לשוכר עכ"ל קצר כאן מלפרש וסמך עצמו אפירושו לקמן דהיינו שישלם פרה אחת כו' של שאלה ועוד פרה אחרת לעשות אצלו י' ימים להשלים המאה וק"ל:

(1) משנה כמבואר ברש"י – ראובן השוכר פרה משמעון ועמד ראובן והשאלה ללוי לעשות בה ימי שכירותו ומתה כדרכה דהיינו באונס – ישבע ראובן השוכר לשמעון המשכיר שמתה כדרכה ופטור שהשוכר אינו חייב באונסין – ולוי השואל שחייב באונסין ישלם לראובן המשאל

(2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) אמר ר' זירא פעמים ששמעון המשכיר משלם כמה פרות לראובן השוכר – יש שיהו כולם של ראובן ויש שיעשה בהם ראובן ימי שכירותו ויחזירם

(ב) כיצד ראובן ששכר פרה משמעון שיעשה בה מלאכה 100 יום (שכירות ראשון) וחזר שמעון ואמר לו עשה עמי טובה והשאלני אותה 90 יום מן 100 ששכרת ולאחר 90 אחזירנה לך לעשות אצלך 10 ימים להשלים 100 ימים של שכירות ראשון וכן עשה – אם מתה כדרכה בתוך 90 ימי שאלה הנכללים ב-100 ימי שכירות ראשון אז ראובן השוכר פטור בשבועה ושמעון בתור שואל משלם פרה לראובן בתור משאל

(3) מהרש"א – כל השבועות על השוכר שמזכיר רש"י בדיבור זה היינו שישבע ראובן השוכר שנאנסה ולא נגנבה דאם לא כן גם ראובן בתור שוכר חייב לשמעון בתור משכיר

(4) המשך מהרש"א

(א) קיצר רש"י ולא כתב אלא "והשואל משלם לשוכר" וסמך עצמו אהא דמפרש להלן אשר שמעון – לא זו בלבד דמשלם לראובן פרה אחת ששאל מראובן ושמעון חייב עלה באונסין – אלא אף זו דשמעון

מעמיד לראובן פרה אחרת לעשות אצלו 10 ימי שכירות (מיום 91 עד יום 100) להשלים ימי שכירות ראשון הנשארים

סוגיא דהשואל משלם חלק ב' חזר ראובן

בד"ה חזר ראובן כו' ואם היתה מתה אצל ראובן כו' ופרה אחרת לעשות אצלו י' ימים כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא חשיב עוד אם מתה בתחלת הפ' יום שיעמיד לו פרה אחרת לעשות מלאכתו פ' יום כדתנן לקמן בפרק האומנין השוכר את החמור כו' נשבר או מת חייב להעמיד לו חמור אחר ויש ליישב דמייירי בשוכר לו פרה זו דא"צ להעמיד לו פרה אחרת כדאמרינן התם בגמ' ומיהו להשלים הי' ימים הראשונים עד מאה כיון שאינה עתה אצלו בשכירות הי' ימים אלו ה"ל כאלו מתה אצל השואל וחייב להשלים לו אפי' בפרה זו ודו"ק:

(1) המשך רש"י – חזר שמעון (שהיתה שאולה בידו ל-90 יום) והשכירה לראובן ל-80 יום (שכירות שני) – אם מתה כדרכה ביום 70 ביד ראובן (דהיינו בתוך 90 ימי שאלה הנכללים ב-100 ימי שכירות הראשון ובתוך ימי שכירות שנכללים ב-80 ימי שכירות השני) הרי ראובן בתור שוכר פטור בשבועה מלשלם לשמעון בתור משכיר – ושמעון בתור שואל שחייב באונסין משלם לראובן בתור משאיל פרה אחת ומעמיד אצלו עוד פרה אחרת לעשות אצלו י' ימים להשלים 10 ימי שכירות האחרונים של שכירות ראשון

(2) מהרש"א

(א) קשיא – למה לא צריך שמעון בתורת משכיר להעמיד לו עוד פרה אחרת בעד ימי שכירות הנשארים מן שכירות השני

(ב) הקדמה לתירוץ מהרש"א – שים לב דנקטנו אשר פרה דשכירות ראשון מתה ביד שמעון (דהרי תיכף לאחר שכירות ראשון השאילה לשמעון ואכתי לא נכנסה ליד שמעון) ואשר פרה דשכירות שני מתה ביד ראובן (דהרי קיימינן בשלב סוגיין בדאכתי לא הדר השאילה לשמעון)

(ג) תירוץ מהרש"א – בין בשכירות ראשון בין בשכירות שני השכיר שמעון המשכיר לראובן השוכר "פרה זו" דבשכירות כזה בדרך כלל (כולל בשכירות שני) לא צריך משכיר להעמיד פרה אחרת – אבל מכל מקום צריך שמעון להשלים 10 ימים הנשארים עד 100 מן שכירות ראשון כיון דמעולם לא נכנסה ביד ראובן מכח שכירות זו דתיכף שהשכירה ראובן לשכירות ראשון השאילה לשמעון ועוד לא עברו ימי שאילה זו והוי לה כאלו מתה אצל שמעון המשכיר בשכירות ראשון וחייב להשלים לו אפי' בפרה זו – מה שאין כן בשכירות שני דנקטנו דמתה ביד ראובן בתוך ימי שכירות שלו

סוגיא דהשואל משלם חלק ג' תד"ה תחזיר פרה לבעלים

תוס' בד"ה תחזיר פרה לבעלים כו' ואשה חייבת כדין שוכר כי כו' עכ"ל הלשון ק"ק כיון דעיקר מלתא כי תבעי לך אליבא דר"י כו' היינו במתה כדרכה הל"ל לרבנן נמי בכה"ג ואשה פטורה כדין שוכר ודו"ק:

(1) ניהדר למשנה בחלק א' – ראובן השוכר פרה משמעון ועמד ראובן והשאילה ללוי לעשות בה ימי שכירותו ומתה כדרכה דהיינו באונס

(א) לתנא קמא – לוי השואל דחייב באונסין משלם לראובן השוכר – וראובן בתור שוכר פטור כיון דשוכר פטור באונסין

(ב) לר' יוסי – לוי השואל דחייב באונסין משלם לשמעון המשכיר

(2) גמרא בפרק השואל דף צו: כמבואר ברש"י

(א) בעי רמי בר חמא

- (i) בעל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי ונפקא מינה בגוונא דשכרה אשה פרה מראובן והדר נסבה בעל ומשתמש בעל בפרה כל ימי השכירות ומתה פרה כדרכה
- (ii) ומיבעי ליה אליבא דר' יוסי דאמר בסוגיא דידן דהשואל משלם למשכיר
- (1) בעל שואל הוי וחייב לשלם לראובן המשכיר בתור שואל דדינו כדין לוי בציוור דלעיל ולכן **חייב באונסין במתה כדרכה**
- (2) או בעל שוכר הוי ופטור מאונסין
- (3) תוספות – הגם דלרבנן פשיטא דלא משלם בעל כלום לראובן המשכיר מכל מקום אשתו חייבת לשלם לראובן המשכיר כדין שוכר
- (4) מהרש"א – קצת קשה כיון דעיקר מלתא כי תבעי לך אליבא דר' יוסי היינו במתה כדרכה (כדביארו תוספות גופייהו בתיבות המודגשות) הוי להו לפרש נמי דלרבנן בכהאי גוונא דמתה כדרכה באונס פטורה אשה משלם למשכיר כדין שוכר

דף לו.

סוגיא דאין רצוני חלק א' תד"ה אין רצוני

[דף לו עמוד א] בד"ה אין רצוני כו' דיש לתלותו דהבלא דאותו בית קטלה כו' ולכך פריך לקמן אביי לרבא שפיר כו' עכ"ל מה שפירשו אין רצוני כו' לענין הבל בית אחר שמתה בו היינו דוקא לאביי דאית ליה האי סברא אבל לרבא דאית ליה מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם למאי דס"ד דאביי דרבא אית ליה אין רצוני כו' היינו לענין אונס אחר דאפשר דאם היתה בביתו לא היתה נאנסה וכן פרש"י לקמן בהדיא בד"ה ושני ליה בשנתנו כו' דהשתא פריך ליה שפיר אביי לרבא דנימא ליה ר' אמי לרבי אבא לענין מתה בהבל אין לנו לומר אין רצוני כו' דמלאך המות מ"ל כו' אבל באונס אחר אית לך למימר אין רצוני כו' כר"י אבל אי ליכא לפרושי הך דאין רצוני כו' אלא לענין הבל כמו שפירשו התוס' ה"ל לאביי למפרך לרבא בפשיטות מהך דאין רצוני כו' דקאמר ר"י ודו"ק:

- (1) משנה – השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה – לתנא קמא ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר
- (2) גמרא כמבואר ברש"י

- (א) אתמר שומר שמוסר לשומר ר' יוחנן אמר חייב
- (ב) אמר אביי היינו טעמא דר' יוחנן דאמרי ליה בעלים לשומר ראשון אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר
- (ג) רבא אמר טעם אחר בדברי ר' יוחנן – פרטי טעם זה אינן מעניינו
- (ד) קשיא דר' אבא בר ממל לר' אמי – הרי קתני השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר ואם איתא לדר' יוחנן לימא ליה משכיר לשוכר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר
- (ה) תירוץ דר' אמי – הכא במאי עסקינן בשנתנו לו הבעלים רשות להשאיל – פרטי תירוץ זו אינן מעניינו
- (3) בגמרא דף מב. פליגי אלו תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב
- (4) גמרא דידן בעמוד ב' כמבואר ברש"י

(א) פשע בה שלא נעל בפניה כראוי ויצאת לאגם שאינה משתמרת שם אצל זאבים וגנבים ומתה כדרכה – אביי משמיה דרבה אמר דחייב אפילו למאן דאמר בעלמא תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור דשאני

הכא דאיכא למימר בפשיעה מתה שאם היתה בבית לא מתה ויציאתה לאגם היא פשיעת מיתתה דשמא
הבל המצוי באגם קטלה כמבואר להלן בחלק ד'

(ב) רבא משמיה דרבה אמר פטור אפילו למאן דאמר בעלמא תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דשאני
הכא דאמרינן מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם דפרה זו אם היתה בבית נמי היתה מתה

(5) קשיא דאביי לרבא

(א) אביי נקט בקושייתו אשר אף רבא סבירא לי' דר' יוחנן דאמר שומר שמסר לשומר חייב טעמי' משום
דאין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר

(ב) ולכן מקשה אביי לרבא מהא דאותביה ר' אבא בר ממל לר' אמי לפי שיטת ר' יוחנן ממשנה דהשוכר
פרה והשאלה לאחר לימא אין רצוני כו' ושני ליה בשנתנו לו הבעלים רשות להשאיל – מאי דוחקיה
לר' אמי לשנויי הכי נימא ליה דר' יוחנן איירי בגוונא דאירע בה אונס אחר דמצינו למימר אם היתה
בבית של שומר ראשון לא נאנסה – אבל פרה זו (דמשנה דהשוכר את הפרה) מיירי במתה כדרכה
ומלאך המות נמי בבית שוכר קטיל לה ומדלא שני ליה הכי שמעינן למאן דאמר תחילתו בפשיעה וסופו
באונס חייב ולא שנא אונס מלאך המות משאר אונסין

(6) תוספות ליתר ביאור כמבואר במהרש"א

(א) אביי גופי' דלית לי' "מלאך המות מה לי הכא מה לי התם" מצי לפרש דר' יוחנן (דקסבר דשומר שמסר
לשומר חייב מטעם "אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר") היינו מטעם דחשיב כאילו פירש בעלים לשומר
ראשון שאם ישנה מדעתו דמפקיד כגון שימסרנה לאחר שיהיה כאילו פשע בה ויציאה לאגם וכל אונסין
שיארעו לה שנוכל לתלות שאם לא מסרה לאחר לא היו נארעים חייב בה כגון אם מתה בבית שומר
שני דיש לתלות דהבל דאותו בית אחר דשומר שני קטלה ושמא אם היתה בבית שומר הראשון לא
היתה מתה שבריא בית אחד יותר מאחר

(ב) ברם

(i) אביי הבין דרבא לא מפרש לר' יוחנן ככה דאי לאו הכי הוי לי' אביי להקשות לרבא בפשיטות אשר
ר' יוחנן פליג עלי'

(ii) ונקט אביי דרבא קסבר לר' יוחנן דשומר שמסר לשומר חייב מחמת דהוי כאלו פירש לו מפקיד
לשומר שאם ישנה מדעתו דמפקיד כגון שימסרנה לאחר שיהיה כאילו פשע בה וכל אונס אחר
(כלומר חוץ ממתה כדרכה) דמצין למימר דאם היתה בביתו לא היתה נאנסה חייב בה מה שאין
כן במתה כדרכה דאינו חייב דמלאך המות מה לי הכא מה לי התם ולא נקטינן דאם היתה בביתו
לא היתה נאנסה ולא אמרינן דהבל דבית אחר דשומר שני קטלה

(1) ולכן כדי להקשות לרבא הוצרך אביי למימר דאלו צודק רבא דמלאך המות מה לי הכא מה לי
התם הוי לי' ר' אמרי לישני לר' אבא בר ממל דמשנה דהשוכר פרה דפטור במתה כדרכה
איירי ולא באונס אחר

סוגיא דאין רצוני חלק ב' תוספות בא"ד ואפילו למאן דאמר

בא"ד ואפילו למ"ד תחלתה בפשיעה כו' אבל הכא אגלאי מלתא שאותו הבל ואותו מקום
היה מסוכן כו' עכ"ל הוצרכו לפי' זה ולא ניחא להו בפשיטות כפרש"י לקמן דיציאתה
לאגם זו היא פשיעותא כו' ע"ש דהא בהולכיכה בעצמו לאגם וכן לרב במסרה לבן דעת אם
מתה פטור כמו שכתבו לעיל ודו"ק:

(1) ניהדר לחלק א' להא דפירש רש"י פשע בה שלא נעל בפניה כראוי ויציאת לאגם שאינה משתמרת שם אצל
זאבים וגנבים ומתה כדרכה – אביי משמיה דרבה אמר דחייב אפילו למאן דאמר תחילתו בפשיעה וסופו
באונס פטור דשאני הכא דאיכא למימר בפשיעה מתה שאם היתה בבית לא מתה ויציאתה לאגם היא
פשיעת מיתתה דשמא הבל המצוי באגם קטלה

- (2) תוספות בסוף הדיבור מפרשי לאביי דפשע מחמת **דאגלאי מילתא** שאותו הבל ואותו מקום באגם שנכנסה בה היה מסוכן יותר להמית בהמה זו דמיד שבאת שם התחיל החולי
- (3) מהרש"א – הוצרכו לפירוש זה ולא ניחא להו בפשיטות כפרש"י דיציאתה לאגם זו היא פשיעותא – משום דנקטו תוספות בתחלת הדיבור דפשיטא דאם מתה בהוליקה בעצמו לאגם פטור ועוד דקבעו בגמרא אשר רב פליג אר' יוחנן וסבירא לי' דשומר שמסר לשומר בן דעת דפטור

דף לו:

סוגיא דאין רצוני חלק ג' רש"י ד"ה ושני לי'

[דף לו עמוד ב] בפרש"י בד"ה ושני ליה כו' ומדלא שני ליה הכי שמעינן למ"ד תחלתו בפשיעה כו' חייב ל"ש כו' עכ"ל לאביי ודאי אפילו למ"ד פטור לא שנא אונס מלאך המות משאר אונסין כדקאמר לעיל אלא דליכא לאוכחי מדלא שני ליה אלא למ"ד חייב דאפשר דרבי אמי ס"ל כמ"ד חייב ודו"ק:

- (1) ניהדר לקושיא דאביי לרבא כמבואר בחלק א'
- (2) רש"י בעמוד ב' מפרש אשר אביי מקשי לרבא מדלא משני ר' אמי דבמשנה דהשוכר איירי במתה כדרכה ופטור מטעם דמלאך המות מה לי הכא מה לי התם וכו' שמעינן למאן דאמר תחילתו בפשיעה וסופו באונס **חייב** לא שנא אונס מלאך המות משאר אונסין
- (3) מהרש"א

- (א) לאביי ודאי אפילו למאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור לא שנא אונס מלאך המות משאר אונסין כדקאמר רש"י כמבואר בחלק א' דאף למאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור הכא חייב דיציאתה לאגם היא פשיעת מיתתה דשמא הבל המצוי באגם קטלה כמבואר בחלק ב' לרש"י
- (ב) אבל קושיית אביי לרבא לא סגי לאוכחי ככה דיכול להיות דהיינו טעמא דלא שני ר' אמי דבמשנה דהשוכר היינו טעמא דפטור משום מלאך המות מה לי הכא מה לי התם משום דר' אמי אית לי' דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ודיקא לשיטתו זו לא אמרינן מלאך המות מה לי הכא מה לי התם

סוגיא דאין רצוני חלק ד' תוספות ד"ה אי הכי עלתה

תוס' בד"ה א' ה' עלתה כו' חייב משום העלאה כו' בע"כ שתקפתו וירדה ורישא כו' הנפילה היתה בתקפתו כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר לרבא דבין ברישא ובין בסיפא איירי בהיה יכול לתוקפה ולא תקפה ולא הוי פשיעה בנפילה ובסיפא דהעלה חייב ומשום שפשע בהעלאה אבל לאביי דקאמר שהעלה למרעה טוב ושמן ואינו חייב אלא אנפילה שהיה יכול לתוקפה כו' א"כ בעלתה נמי כו' דמסתבר להו מסברא דהיה יכול לתוקפה ולא תקפה ודאי דהוה פשיעה לגבי נפילה וק"ל:

- (1) קבענו בחלק א'
- (א) אשר לאביי פשע בה שלא נעל בפניה כראוי ויצאה לאגם ומתה כדרכה חייב כיון שיכולין לתלות דהבלא דאגמא קטלה ואם לא פשע לא היתה מתה
- (ב) ואשר לרבא במתה כדרכה לא תולין מיתתה בפשיעה כיון דמלאך המות מה לי הכא מה לי התם
- (2) משנה בדף צג:
- (א) רישא – עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס ופטור
- (ב) סיפא – העלה לראשי צוקין ונפלה ומתה אין זה אונס וחייב

א) דיוקא מסיפא – הא העלה לראש צוקין ומתה כדרכה הרי זו אונס ופטור

		טבלא א'	
רישא	עלתה מעצמה	נפלה	הרי זה אונס ופטור
סיפא	העלה	נפלה	אין זה אונס וחייב
דיוקא מסיפא	הא העלה	ומתה כדרכה	הרי זה אונס ופטור

ב) קשיא לאביי – בדיוקא מסיפא הרי פשע מחמת דהעלה לראשי צוקין ולכן הגם דלכאורה מתה כדרכה ננקוט דאזירא דהר וקטלה אי נמי אובצנא דהר קטלה – ולמה שונה דינו מפשע בה ויצאה לאגם דמחמת דפשע בה ולא נעל לפני' כראוי ומתה כדרכה דנוקט אביי דהבלא דאגמא קטלה

ג) תירוץ – סיפא ודיוקא מסיפא דאיירי תרוייהו בהעלאת הרועה אוקמה אביי כשהעלה למרעה שמן וטוב כדרך הרועים ולכן לא פשע בהעלאה ובדיוקא מסיפא פטור דכיון דלא פשע בהעלאה לא נקטינן דאזירא דהר קטלה וכו'

ד) קשיא – אי הכי בסיפא נמי כשנפלה אמאי חייב הרי לא פשע בהעלאה

ה) תירוץ – בסיפא פשע בנפילתה שהי' לו לתוקפה כדרך הרועים ולהחזיק בה שלא תפול ובקושטא לא תקפה

ו) קשיא (יבואר עוד בתוספות להלן) – "אי הכי אימא רישא" למה קתני ברישא עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס ופטור – ליחייב מחמת דהי' לו לתוקפה ולא תקפה

ז) תירוץ – תקפתו ועלתה תקפתו וירדה – ומפרש רש"י "לא יכול להחזיק בה שחזקה היתה ממנו"

4) תוספות – ביאור לקושיית "אי הכי אימא רישא"

א) הקדמה – הי' לו לתוקפה ולא תקפה פשיעה היא בין בנפילה בין בעלתה מעצמה בין בהעלה חוץ מהעלה למרעה שמון וטוב כדרך הרועים וחוז' מהיכא שתקפתו בחזקה

ב) בשלמא רבא

i) דלא צריך להעמיד להעלאה דדיוקא מסיפא במרעה שמן וטוב (מטעם דקבענו לעיל – דאף אלו פשע בה בהעלאה מכל מקום פטור כיון דמתה כדרכה ונקטינן דמלאך המות מה לי הכא מה לי התם)

ii) ולכן מצי למינקט דסיפא נמי איירי בדלא העלה למרעה שמן וטוב ואכן פשע בהעלה לראשי צוקין וכיון דמתה בנפילה ולא כדרכה אין למפטר' מטעם מלאך המות מה לי הכא מה לי התם וחייב אפילו תוקפתו וירדה ולא פשע בנפילה

iii) ולכן מצי רבא לאוקי לרישא (בעלתה מעצמה ולא העלה) שתקפתו ועלתה ולא פשע וכן הנפילה (כמו בסיפא) היתה בתקפתו וירדה ולא פשע – ומיושב הא דברי שא פטור

ג) אבל לאביי תיקשי

i) דכדי ליישב לדיוקא מסיפא הוצרך לאוקמה בשהעלה למרעה שמן וטוב ולא פשע בהעלאה ולכן לא נקטינן דאזירא דהר קטלה (כעין דלאביי לא הוי נקטינן דהבלא דאגמא קטלה אי לאו דפשע בה שלא נעל לפני' כראוי)

ii) וכדי ליישב דמיהת בסיפא חייב – הגם דמסתמא נמי איירי בשהעלה למרעה שמן וטוב ולא פשע בהעלאה – איצטריך אביי למימר דמיהת פשע בנפילה דמיירי שהי' יכול לתוקפה ולא תקפה

iii) ולכן מקשי – "אי הכי אימא רישא"

(1) דאפילו אוקמתה דתקפתו ועלתה בחזקה מעצמו ולכן לא פשע אפילו בלא תקפה

(2) מכל מקום ליחייב דמסתמא כיון דסיפא איירי בהי' יכול לתוקפה שלא תפול ולא תקפה ופשע
בנפילה אף רישא אוקמינן ככה

(iv) ומשני דברי שא לא זו בלבד דתקפתו בחזקה ועלתה ולא פשע אלא אף זו דתקפתו בחזקה וירדה
ולא פשע ולא דמיא נפילה דסיפא (דלא איירי בתקפתו בחזקה וירדה) לנפילה דרישא (דאיירי
בתקפתו בחזקה וירדה)

(5) מהרש"א

(א) קשיא – למה לא פירשו תוספות ל"בשלמא לרבא" ולקשיא לאביי כדלהלן

(i) בשלמא לרבא מצינן למימר

(1) אשר "הי' יכול לתוקפה ולא תקפה" פשיעה היא להעלאה (שלא למרעה שמן וטוב) אבל לא
לנפילה ולא לעלתה בעצמה

(2) ולכן לא פשע בנפילה בין ברישא בין בסיפא וברישא נמי לא פשע בעלתה בעצמה – אבל
בסיפא חייב מחמת דפשע בהעלאה שהי' יכול לתוקפה ולא תקפה וכיון דלא מתה כדרכה לית
כאן פטור דמלאך המות מה לי הכא מה לי התם

(ii) אבל לאביי קשיא דהרי לדידי' בסיפא לא פשע בעליי' דהרי אוקמה במרעה שמן וטוב ולכן מוכרח
דבסיפא פשע בנפילה שהי' לו לתוקפה ולא תקפה

(iii) ולכן מקשי – "אי הכי אימא רישא"

(1) דכיון דסיפא איירי בהי' יכול לתוקפה שלא תפול ולא תקפה ופשע בנפילה מסתברא דאף
רישא אוקמינן ככה בין לעליי' בין לנפילה

(2) ואפילו אלו אוקמת לרישא בתקפתו ועלתה דלכן לא פשע אף על פי שלא תקפה

(3) מכל מקום ליחייב מחמת דפשע מדלא תקפה בנפילה כמו בסיפא

(iv) ומשני דברי שא לא זו בלבד דתקפתו בחזקה ועלתה ולא פשע אלא אף זו דתקפתו בחזקה וירדה
ולא פשע ולא דמיא נפילה דסיפא לנפילה דרישא

(ב) תירוץ – לא מפרשי תוספות ככה דמסתבר להו מסברא אשר הי' יכול לתוקפה ולא תקפה ודאי דהוי
פשעה לגבי נפילה בין לאביי בין לרבא

דף לז.

סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק א' תד"ה התם דקא תבעי

[דף לז עמוד א] בד"ה התם דקא תבעי ליה כו' לא צריך לשנויי קמאי דאין חילוק בין כרך
אחד כו' עכ"ל ר"ל למאי דמחלק בין שתי כריכות לכרך אחד ודאי דקאי האי תירוצא לחלק
בין פקדון דלא עביד איסורא ובין גזל דעביד איסורא דכיון דקנסינן בפקדון משום דהוה
ליה למידק מכ"ש דאית לן למקנס בגזל דעביד איסורא ואפי' היכא דלא הוה ליה למידק
ומשום הכי אתי שפיר דלא קאמר לעיל אלא אמר רבא רישא נעשה כמי שהפקידו כו' אבל
השתא דקאמר התם דקתבעי ליה הכא בבא לצאת כו' י"ל לכאורה דלא צריך לכל הני שנויי
קמאי דכיון דלא אצטריך לן לפלוגי בפקדון בין הוה ליה למידק ובין דלא הוה ליה למידק
לא אצטריך לן למימר נמי להחמיר בגזל טפי משום דעביד איסורא אלא ברישא בין בגזל
ובין בפקדון נותן לכ"א מנה לצאת ידי שמים ובסיפא מדינא קתני אבל מדלא קאמר אלא
התם דקתבעי ליה כו' וכן לקמן כו' ע"כ דהאי שנוייא דשתי כריכות וכרך אחד קאי וא"כ
האי תירוצא דעביד איסורא נמי קאי ודו"ק:

(1) רישא דמשנה

- (א) אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם נותן לזה מנה ולזה מנה
(ב) אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה
- (2) סיפא דמשנה – שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו
- (3) משנה ביבמות קיח: – גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזלה ביניהם ומסתלק דברי ר' טרפון – ר' עקיבא אומר משלם גזלה לכל אחד ואחד
- (4) המשך דגמרא – עיין בטבלא לג' קושיות וג' תירוצים

קתני	ותיקשי דהרי קתני	תירוץ
קשיא א' רישא דמשנה – אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם נותן לזה מנה ולזה מנה	סיפא דמשנה – שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו	תירוץ א' – פקדון אגזל קא רמית – גזל דעבד איסורא קנסוהו רבנן פקדון דלא עבד איסורא לא קנסוהו רבנן
קשיא ב' רישא דמשנה – אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה	סיפא דמשנה – שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו	תירוץ ב' – רישא נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה למידק קנסינן לי' – סיפא נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד דלא הוה ליה למידק ולא קנסינן לי'
קשיא ג' רישא דמשנה – אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם נותן לזה מנה ולזה מנה	משנה ביבמות קיח: גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזלה ביניהם ומסתלק דברי ר' טרפון – ר' עקיבא אומר משלם גזלה לכל אחד ואחד	תירוץ ג' – התם (בגזל אחר מחמשה) דקא תבעי לי' בדינא דמסתלק אליבא דר' טרפון הכא (באמר לשנים גזלתי) בבא לצאת ידי שמים

(1) רש"י לביאור תירוץ ב'

- (א) רישא דאביו של אחד מכם הפקיד אצלי דהוי לי' למידק מי הוא זה שהפקיד אצלו ודינו כשנים שהפקידו אצלו בשני כריכות (זה שלא בפני זה) דהוה ליה למידק מי הפקיד אצלו מנה ומי מאתים ולכן קנסינן לי'
- (ב) סיפא שהפקידו לו שניהם זה בפני זה הוה ליה כמי שנאמנים זה על זה להפקיד שני פקדונותם בצרור אחד דלית ליה למידק מה יש לזה בתוכו ומה יש לחבירו ואף על גב דלאו כרך אחד הוה מיהו כיון שהפקידו זה בפני זה גילו דעתן שלא חשדו זה את זה לומר שמא חבירו יתבע המאתים ולכן לא קנסינן ליה

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) לתירוץ ב' (דמחלקת שפיר בפקדון בין אופן דהוי לי' למידק דקנסינן לי' לאופן דלא הוי לי' למידק דלא קנסינן לי') אכתי צריכין לפרש למה ברישא לגבי גזל קנסינן לי' באמר לשנים גזלתי וכו' ואף על גב דלא בעי למידק ולכן אכתי צריכין למיסמך על תירוץ א' דבגזל דעביד איסורא קנסוהו רבנן – ואכן משום דקאי תירוץ א' אתי שפיר דלא מתחילה גמרא לתירוץ ב' בתיבת **אלא**
- (ב) אבל לתירוץ ג' דלאו מטעם קנסא אתינן לתרץ קשיא ג' לכאורה מצינן לפרש אשר אף לקשיא א' וקשיא ב' נמי לא סמכינן אקנסא ודבכל ענין (בין בגזל בין בפקדון ובין בדהוי לי' למידק בין בדלא הוי לי' למידק) תליא מילתא דיקא באלו תבעי לי' או לצאת ידי שמים

(3) המשך מהרש"א

(א) אבל כל דפירשנו עד כה היינו לפירוש "לכאורה" תוספות – אבל בקושטא מדלא קאמרי בגמרא לתירוץ ג' אלא – ועוד מדלקמן בעמוד ב' פריך "ומי אמר רבא בב' כריכות הוי לי' למידק" – משמע דלא הדר ביה מתירוץ ב' וכבר קבענו דלית למיזל בדרך תירוץ ב' אי לאו דסמכינן נמי על תירוץ א' – בקיצור סמכינן על שלש התירוצים כולם כדנפרש בחלק ב'

סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ב' תוספות בא"ד לכך נראה ובא"ד ולא נקט

בא"ד לכך נראה דכולה מתני' איירי בבא לצאת ידי שמים כו' עכ"ל הוצרכו לפרש דפקדון איירי נמי לצאת י"ש דברישא משום דהוה ליה למידק ודאי ליכא לחיובי טפי מגזל ולא קתבעי ליה דפטור מדינא אפילו לר' עקיבא וק"ל:

(1) המשך תוספות

(א) סמכינן על כל התירוץ כמבואר בטבלא להלן – פרטים מסויימין בטבלא יבוארו בחלק ג' וחלק ד'

א	רישא דמשנה – אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם נותן לזה מנה ולזה מנה לצאת ידי שמים בין לר' טרפון בין לר' עקיבא – מה שאין כן בשורה ד' להלן דתבעי לי' ולכן לר' עקיבא חייב מדינא
ב	רישא דמשנה – אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא דנעשה כשני כריכות הוי לי' נפקד למידק ולכן נותן לזה מנה ולזה מנה לצאת ידי שמים בין לר' טרפון בין לר' עקיבא – לר' טרפון נקט אביו ולא קתני "אחד מכם" למילף דאפילו בשמא ושמא נותן לזה ולזה לצאת בידי שמים כיון דהוי לי' למידק מה שאין כן לר' עקיבא דאי הן עצמן הפקידו אם כן מסתמא תבעי לי' והוי ברי ושמא וחייב מדינא כבשורה ד' – אבל הרא"ש פירש דבאחד מכם לא מחייב אפילו לצאת ידי שמים כיון דהוי לי' למידק
ג	סיפא דמשנה – שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה זה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד דלא הוה ליה למידק ואינו חייב לתת השאר אפילו לצאת ידי שמים אפילו לר' עקיבא ואפילו בברי ושמא תבעי לי' ועל גוונא זו קאי תירוץ א' דשאני פקדון מגזל בשורה ד' דהתם לר' עקיבא בתבעי לי' משלם מדינא
ד	משנה ביבמות – גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל זה אומר אותי גזל מניח גזלה ביניהם ומסתלק לר' טרפון כלומר דאינו משלם מן הדין אבל לצאת ידי שמים חייב – ר' עקיבא אומר משלם גזלה לכל אחד ואחד מדינא כיון דתבעי לי' דזה אומר אותי גזל זה אומר אותי גזל

(ב) שים לב דבכל גוונא דמשנה דידן איירי באלו חייב לצאת ידי שמים בין לר' עקיבא בין לר' טרפון ולכן ברישא (אביו של אחד מכם הפקיד בשורה ב') דהוה ליה למידק נותן לזה מנה ולזה מנה בבא לצאת ידי שמים אבל בסיפא (שנים שהפקידו בשורה ג') דלא הוה לי' למידק אפילו בבא לצאת ידי שמים אינו חייב – ודדיקא במשנה ביבמות מביאין גוונא דב' אמר ר' עקיבא בהדיא דחייב מדינא

(2) מהרש"א – הוצרכו לפרש דפקדון איירי נמי בלצאת ידי שמים ולא מדינא מחמת דברישא בשורה ב' (אביו של אחד מכם הפקיד ולא תבעי לי') יכולנו למיטעי דחייב מדינא משום דהוה ליה למידק – וקא משמע לן דודאי ליכא לחיובי טפי מגזל ולא תבעי ליה בשורה א' דפטור מדינא אפילו לר' עקיבא

סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ג' תוספות בא"ד ולא נקט

בא"ד ולא נקט אחד מכם לרבנותא דאפי' שמא כו' עכ"ל אבל הרא"ש תירץ דלכך לא קתני אחד מכם דבכה"ג אפי' לצאת י"ש לא מיחייב דהמפקיד עצמו ה"ל למידק ע"ש ודו"ק: מבואר בחלק ב' בטבלא שורה ב'

סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ד' בא"ד ויש לומר דר' טרפון

בא"ד וי"ל דרבי טרפון א"ל שכך הדין עכ"ל ובתוס' דפרק הגוזל כתבו עוד א"נ אפי' לצאת י"ש איך חייב לרבי טרפון אלא בגוזל אבל בפקדון ומקח דלא עשה איסורא לא כו' עכ"ל ע"ש וצ"ע לתירוץ זה דהיאך מתוקמה רישא או אביו של אחד מכם הפקיד כו' דנותן

לכ"א מנה ויש לומר לשיטתם שם דרישא דגזלתי אתיא כר' טרפון אבל רישא דאביו של אחד כו' לא אתיא אלא כר' עקיבא אבל התוס' דהכא ימאנו בזה כמו שכתבו בהדיא לקמן כיון דאוקמינא מתניתין דגזלתי כר"ט אתיא הך דאביו של אחד כו' נמי כר"ט וק"ל:

(1) המשך תוספות

- (א) איתא בפרק הגזול קמא דר' טרפון אמר לחסיד אחד "הנח דמי מקחך ביניהם"
- (ב) קשיא – וכי לא בעי חסיד לצאת ידי שמים
- (ג) תירוץ דתוספות אינה מענייננו
- (2) תירוץ "אי נמי" דתוספות בפרק הגזול מובא במהרש"א כאן – לר' טרפון דיקא גזלן חייב לצאת ידי שמים אבל בפקדון ומקח דלא עשה איסורא לא
- (3) מהרש"א
- (א) ניהדר לתמצית שורה א' ושורה ב' בטבלא דעסקנו בה בחלק ב'

א	רישא דמשנה – אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם נותן לזה מנה ולזה מנה לצאת ידי שמים בין לר' טרפון בין לר' עקיבא – מה שאין כן בשורה ד' להלן דתבעי ל' ולכן התם לר' עקיבא חייב מדינא
ב	רישא דמשנה – אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא דנעשה כשני כריכות דהוי ל' נפקד למידק ולכן נותן לזה מנה ולזה מנה לצאת ידי שמים בין לר' טרפון בין לר' עקיבא

- (ב) ותמצא דרישא דמשנה בין באמר לשנים גזלתי וכו' בין באביו של אחד מכם הפקיד לי מנה אתיא כר' טרפון בבא לצאת ידי שמים
- (ג) וצריך לומר אשר תוספות שם נקטו אשר דיקא רישא דמשנה דחייב לצאת ידי שמים לגבי גזלתי אתיא כר' טרפון אבל רישא דמשנה לגבי הפקיד דחייב לצאת יד שמים אתיא דיקא כר' עקיבא ולר' טרפון פטור מפילו מלצאת ידי שמים
- (ד) אבל תוספות דידן ימאנו בזה כמו שכתבו בהדיא לקמן עמוד ב' בד"ה מי אמר דכיון דאוקמינן מתניתין דגזלתי כר' טרפון אתיא הך דאביו של אחד כו' נמי כר' טרפון

דף לז:

סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ה' גמרא והאמר ר' אבא

[דף לז עמוד ב] גמ' והאמר רבי אבא כו' ואם נטל לא יחזיר כו' וממתני' דהכא לא תקשי ליה דקתני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו דהתם כיון דבהיתרא אתי לידיה ואינהו הוה להו למידק יהא מונח אצלו אבל הכא דבאיסורא אתי לידיה וקתני מניח גזילה ביניהם משמע דבעי להוציא הגזילה מתחת ידו ואהא פריך דא"כ שקלי ליה ואזלי ויפסיד הנגזל עולמית ואנן אמרי' התם ואם נטל לא יחזיר דמיירי נמי דבאיסורא אתי לידיה וק"ל:

- (1) ברייתא – גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי ר' טרפון – ר' עקיבא אומר משלם גזלה לכל אחד ואחד
- (2) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

(א) קשיא לר' טרפון – אמר מר מניח גזלה ביניהם ומסתלק ושקלי לה כולהו ואזלי והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב מצא דבר שאין בו סימן בצד מקום שמשתמר קצת דלא שכיחי אינשי דאזלי ויש לספוקי שמא מדעת הונח שם לגניזה – לכתחלה לא יטלנו המוצאו שכשיבא בעליו לא ימצאנו וסימן אין בו שיכריז לפיכך יניחנו זה ובעליו יבא ויטלנו וכל שכן לודאי הינוח – ואם בא אחר ואמר שלי הוא וסימן אינו

נותן בו לא יחזירנו שמא אינו שלו וסוף הבעלים יבוא ויביא עדים שהניחו שם לפיכך יהא מונח ביד זה עד שיבא אליהו

(ב) אלמא מידי דמספקא לן דמאן נינהו צריך להניחו ביד מי שהוא עד שיתברר הדבר

(3) מהרש"א – וממשנה דהכא לא תקשי ליה דקתני בשנים שהפקידו אצל אחד "והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו" דבמשנה מסתבר טפי דיהא מונח כיון דבהיתרא אתי לידיה דנפקד ואינהו הוה להו למידק אבל בגזל אחד מחמשה דבאיסורא אתי לידיה וקתני מניח גזלה ביניהם משמע דבעי להוציא הגזלה מתחת ידו ואהא פריך דאם כן שקלי ליה ואזלי ויפסיד הנגזל עולמית ואנן אמרי' התם ואם נטל לא יחזיר דמיירי נמי דבאיסורא אתי לידיה

סוגיא דגזל אחד מחמשה חלק ו' התם שמא ושמא

שם התם שמא ושמא גזל כו' ה"ה דהוי מצוי למימר התם לא עבדו איסורא הכא גזל עביד איסורא והמקשה לא אסיק אדעתיה לחלק בהכי דהכי נמי לא אסיק אדעתיה הא דאוקמינא מתניתין דלעיל בבא לצאת י"ש וק"ל:

(1) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

(א) אמר ליה אבבי לרבא מי אמר ר' עקיבא בגזל אחד מחמשה דמשלם גזלה לכל חד וחד אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרינן אוקים ממונא בחזקת מריה ורמינהי נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון אלו ואלו מודים שיחלוקו ואמר ר' עקיבא מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן

(ב) אמר ליה רבא התם שמא ושמא הלכך נכסים בחזקתן – גזל אחד מחמשה ברי ושמא כל אחד ואחד אומר אותי גזל היינו טענת ודאי וזה אומר איני יודע וברי עדיף משמא

(2) מהרש"א – הוא הדין דהוי מצוי למימר התם בנפל הבית לא עבדו איסורא הכא גזל עביד איסורא (כעין דמחלק בחלק ה') והמקשה לא אסיק אדעתיה לחלק בהכי דהכי נמי לא אסיק אדעתיה הא דאוקמינא מתניתין דלעיל בבא לצאת ידי שמים כמבואר בחלק ב'

דף מ.

סוגיא דחסרונות חטים חלק א' רש"י ד"ה אם היתה מדה

[דף מ עמוד א] בפרש"י בד"ה אם היתה מדה כו' דכולי האי לא אכלי כו' המגיע לשנים או שלשה כורין כו' עכ"ל דקדק לפרש כן דאי הוי אכלי העכברים אפי' מעשרה כור וחסרון מכל כור וכור ט' קבין ונפיתתן משלמת כל החסרונות תקשי לך אפי' שנים או שלשה כורין נמי ואמאי נקט מדה מרובה כמו שהקשו התוס' ולא ניחא ליה לפרש כדברי התוספות דהנפוח מעשרה כורין משלים חסרון של כור אחד דמשמע ליה דמשלים כל החסרונות של עשרה כורין ולא ניחא ליה נמי למימר דס"ל לרבי יהודה דלעשרה כורין לא הוה חסרון אלא כמו לכור אחד וכו' יוחנן בן נורי והנפוח מהן משלימו דמשמע דר"י לא ס"ל כו' יוחנן בן נורי דא"כ הוי פליג ר"י נמי בהך דלעיל כדפליג ר"י בן נורי ומזה דחקו התוס' לפרש דעולה הנפוח חסרון של כור אחד ולא בעו למימר דסבר כו' ר"י בן נורי ודו"ק:

(1) משנה כמבואר ברש"י

(א) המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות דהיינו כשיחזירם לו יפחות כמה הני פירות רגילים לחסור – לחטים ולאורז ט' חצאי קבין לכור וכן לכל כור וכור

(ב) אמר ר' יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן לעכברין והלא אוכלות בין מהרבה ובין מקמעה אלא אינו יוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד

(ג) ר' יהודה אומר אם היתה מדה מרובה (בגמרא מפרש עשרה כורים) אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות

שיטות רש"י ותוספות לר' יהודה יבוארו להלן				
	חסרון לכור ראשון	חסרון לי' כורים	נפחת י' כורים	
תנא קמא	ט' חצאי קבין	עשרה פעמים ט' חצאי קבין		
ר' יהודה לרש"י	ט' חצאי קבין	ב' או ג' פעמים ט' חצאי כור	ב' או ג' פעמים ט' חצאי כור	לא יוציא לו שום חסרונות
ר' יהודה לתוספות	ט' חצאי קבין	עשרה פעמים ט' חצאי קבין	חד פעם ט' חצאי קב	יוציא לו כל החסרונות חוץ ט' חצאי קב
ר' יוחנן בן נורי	ט' חצאי קבין	ט' חצאי קבין		

(2) רש"י כמבואר במהרש"א לנמק שיטת ר' יהודה – אם הפקיד אצלו עשרה כורים לא יוציא לו חסרונות מפני שהם מותירות – שבימות הגורן כשמפקיד החיטין יבשין הן ובימות הגשמים כשמחזירין נופחות – ובאכילת עכברים אינן נחסרים ט' חצאי קבין לכל כור וכור דלא אכלי עכברים ט' חצאי קבין אלא מכור ראשון אבל מן י' כורים אוכלין סך הכל ב' או ג' פעמים ט' חצאי קב ונפחתו משלמת חסרון זו

(3) תוספות ד"ה מדה מרובה כמבואר במהרש"א

(א) קשיא – אפילו בב' או ג' כורין מסתבר דחסרין לפי חשבון ט' חצאי קבין לכור ולכאורה משלמת נפחתן לכל החסרון ואמאי נקט ר' יהודה דמשלים דיקא במדה מרובה דעשרה כורים

(ב) תירוץ – ב' כורין אכן חסרים עשר פעמים ט' חצאי קב אבל הנפוח אינו משלים אלא חד פעם ט' חצאי קבין דהיינו החסרון מן כור אחד ולכן לא יוציא לה כל החסרונות דמיתה חסרון כור אחד (ט' חצאי קב) ביטל בנפוח מה שאין כן בפחות מי' כורים דיוציא כל החסרונות שאין הנפוח חשוב להשלים אפילו חסרון דכור אחד

(4) מהרש"א

(א) שאלה – למה פירש רש"י דר' יהודה לא סבירא לי' כתנא קמא דלכל כור אוכל ט' חצי קבין אלא סבירא לי' דכור אחד אוכלים ט' חצאי קבין אבל מכאן והלאה אינו בשוה לכל כור וכור

(ב) תשובה

(i) דאי הוי אכלי העכברים אפ"ל מעשרה כור וחסרון מכל כור וכור ט' חצאי קבין ונפחתן משלמת כל החסרונות תקשי לך (כמו שהקשו תוספות) דאפ"ל שנים או שלשה כורין נמי נפחתן משלמת כל החסרונות ואמאי נקט מדה מרובה

(ii) ולא ניחא ליה לרש"י לפרש כדברי תוספות דהנפוח מעשרה כורין לא משלים אלא חסרון של כור אחד והנפוח מהן משלימו דמשמע ליה לרש"י דמשלים כל החסרונות של עשרה כורין

(ג) ובין לרש"י בין לתוספות לא ניחא להו לפרש דר' יהודה סבירא לי' דלעשרה כורין לא הוה חסרון אלא כמו לכור אחד והנפוח מהן משלימו דאם כן לגבי חסרון היינו שיטת ר' יוחנן בן נורי ולמה לא הוזכר במשנה דסבירא לי' ר' יהודה כר' יוחנן בן נורי

סוגיא דחסרונות חטים חלק ב' תד"ה אלא לכור

תוס' בד"ה אלא לכור כו' וי"ל דאין להם ריוח להטמין בתוכה ומ"מ לפי חשבון כו' עכ"ל כ"ה לשון התוספות ברוב נוסחות בגמרות שלנו ור"ל דבפחות מכור אין להעכברים מקום להטמין עצמם בתוך הפירות ואינם אוכלים ממנו כמו מכור וק"ק מי הכריח אותם לומר

בפחות מכור דיוציא מיהת לפי חשבון הראוי להתחסר כו' דאימא דקושטא הוא בפחות מכור כיון דאין להם מקום להטמין עצמם אינם אוכלים ממנו כלל ולא יוציא ממנו כלום דהא ר"י בן נורי לא איירי אלא בכור וביתר ובדפוס חדש הגיהו בתוספות דאין להם ריוח להטמין בתיבה ומ"מ כו' ורצונם דבכור אין לפירו' ריוח בתיבה שיטמין אותם הנפקד שם אבל פחות מכור היה לו לנפקד להטמין הפירות בתיבה ולא יאכלו ממנו העכברים ולכך לא יוציא ממנו כלום משום דאף בכור היה ראוי למקצת ממנו להטמין בתיבה ולכך קאמרי ומכל מקום לפי חשבון כו' דא"א שלא יתחסרו שהרי א"א להטמין כולם ודברים דחוקים הם ודו"ק:

(1) ניהדר לשיטת ר' יוחנן בן נורי במשנה – וכי מה אכפת להן לעכברין והלא אוכלות בין מהרבה ובין מקמעה – אלא אינו יוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד

(2) תוספות – אלא לכור בלבד

(א) קשיא – כיון אוכלות בין בקמעה ט' חצי קבין תיקשי דאף בדליכא כי אם פחות מכור נמי יוציא כמו לכור

(ב) תירוץ – "אין להם ריוח להטמן בתוכה ומכל מקום לפי חשבון הראוי להתחסר יוציא אפילו מפחות מכור דאי אפשר שלא יתחסרו ויוציא מיהת לפי חשבון הראוי להתחסר"

(3) מהרש"א

(א) כן הוא לשון התוספות ברוב נוסחות בגמרות שלנו ורצונם לומר דבפחות מכור אין להעכברים מקום להטמין עצמם בתוך הפירות ואינם אוכלים ממנו כמו מכור

(ב) אבל קשה דמי הכריח אותם לומר בפחות מכור דיוציא מיהת לפי חשבון הראוי להתחסר כו' דאימא דקושטא הוא בפחות מכור כיון דאין להם מקום להטמין עצמם אינם אוכלים ממנו כלל ולא יוציא ממנו כלום דהא ר' יוחנן בן נורי לא איירי אלא בכור וביתר מכור

(ג) ובדפוס חדש הגיהו בתוספות בדוחק דאין להם ריוח להטמין בתיבה ומכל מקום וכו' ורצונם לומר

(i) דתיבה מגינה בפני עכברים אבל אין להשתמש בתיבה אלא בפחות מכור ולכן מיהת בפחות מכור היה לו לנפקד להטמין הפירות בתיבה ולא יאכלו ממנו העכברים ולכך לא יוציא ממנו כלום

(ii) ובקושטא אף בכור היה יכול להפריש מיהת חלקו ולהטמינו בתיבה ואהא קאי "מכל מקום" דתוספות דהיינו "ומכל מקום לפי חשבון הראוי להתחסר יוציא מאותו חלק הכור שלא הי' יכול להטמין בתיבה" כגון אלו אין להטמין להגן בתיבה אלא שלישית הכור יוציא ו' חצאי קבין לחסרון ב' שלישית הכור דלא הי' יכול להטמין

דף מ:

סוגיא דיין ושמן חלק א' תוספות ד"ה במזופפין

[דף מ עמוד ב] בד"ה במזופפין שנו וא"ת כ"ש דבלע טפי כדאמרי' כו' עכ"ל לכאורה אין זה מדוקדק דלגבי כלי חרס שאינו חפוי כלל אפשר דמזופפין אינו בלע כ"כ ולא קאמר דמזופפין בלע טפי אלא לגבי חפוי בקירא ויש ליישב ודו"ק:

(1) משנה כמבואר ברש"י

(א) יוציא לו שתות ליין שהקנקנים בולעין שתות ר' יהודה אומר חומש

(ב) שמן יוציא לו לוג ומחצה בלע – אם היו קנקנים ישנים אינו מוציא לו בלע

(2) גמרא

(א) לגבי יין לא פליגי תנא קמא ור' יהודה – דמר כי אתריה ומר כי אתריה – באתריה דמר חפו בקירא ולא בלע טפי באתריה דמר חפו בכופרא (רש"י – בזפת) ובלע טפי

(ב) קשיא – למה קתני בשמן אם ה' קנקנים ישנים אינו מוציא לו בלע הרי אפילו קנקנים ישנים אי אפשר דלא בלע

(ג) תירוץ – אמר רב נחמן במזופפין בזפת שנו

(3) תוספות – קשיא – כל שכן דבלע טפי כדאמרינן לעיל ביין באתרא דמר חפו בכופרא (בזפת) דמייץ טפי

(4) מהרש"א – לכאורה אין זה מדוקדק דביחס לכלי חרס שאינו חפוי כלל אפשר דמזופפין אינו בלע כל כך – ולא קאמר דמזופפין בלע טפי אלא ביחס לחפוי בקירא – ולכן באתרי' דתנא קמא דחפו בקירא אינו יוציא אלא שתות ולר' יהודה דבאתרי' חפו בזפת יוציא חומש

סוגיא דיין ושמן חלק ב' תוספות ד"ה לדברי ר' יהודה אסור

בד"ה לדברי רבי יהודה אסור וא"ת ולימא מותר וטעמא כו' עכ"ל אין לפרש דלימא וכיון דלא מחיל א"ל אי בעי לעירובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל דהא לאו קושיא היא דאיכא למימר דס"ל לרב פפא כסברת המקשה דלעיל דמתניתין איירי אפילו בחנוני ולא מצי א"ל השתא נמי קביל דמצי א"ל החנוני אי ערבת לי הוה מזדבין לי השתא מאי איעבד ליה לחודיה לא מזדבן אלא דיש לומר דלימא מותר ולא מצי מחיל ומקבל מטעמא דקאמר נמי השתא קבילי לא מקבלת זבין וזבן תגרא איקרי ודו"ק:

(1) המשך משנה דידן כמבואר ברש"י – ר' יהודה אומר המוכר שמן לחבירו ונותן לו מתוך חביותיו כשהוא מסתפק תמיד והוא מזוקק הרי הלוקח מקבל עליו לפחות לו לוג ומחצה שמן מזוקק ולקחת שמרים במקומם

(2) גמרא

(א) אמר אביי ר' יהודה אית לי'

(i) דמותר לערב שמרים – המוכר שמן לחבירו סתם בעת שהוא מזוקק ששקעו ושקטו שמריו מותר לו לערב ולבלבל שמרים המשוקעות שיחזרו ויתערבו ויצאו עם השמן בתוך המדה

(ii) ולכן אית לי' נמי דלוקח מקבל עליו לפחות לוג ומחצה משמן מזוקק (ולקחת במקומן לוג ומחצה שמרים) דאמר ליה מוכר אי בעי לערובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל

(iii) ברם טענה זו ("אי בעי לערובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל") אין לה מקום ללוקח חנוני מטעם דטוען חנוני "אי ערבת הוה מזדבן לי השתא מא אעביד ליה" – ולכן מוקמינן למילתי דר' יהודה דיקא בלוקח בעל הבית

(ב) קשיא – ולימא ליה לוקח למוכר מדלא ערבית לי אחולי אחלת לי

(ג) תירוץ – ר' יהודה לטעמיה דלית ליה מחילה אלא אם כן פירש

(3) קשיא דרב פפא לאביי – נימא לר' יהודה דלעולם אית לי' דמוכר אסור לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל לוקח דאמר ליה מוכר אי בעי לערובי לא שרי לי לערובי לך ואלו קבולי נמי לא מקבלת עלך חסרון השמרים אם כן מה אשתכר הרי השכר כולו בשמרים – האם זבון וזבין תגרא איקרי

(4) תוספות (יבואר במהרש"א בסמוך) – קשיא לרב פפא – ולימא מותר לערב ואף על פי כן מקבל משום דר' יהודה לית לי' מחילה אלא אם כן פירש

(5) מהרש"א

(א) קשיא לתוספות

(i) לכאורה כיוונו תוספות להקשות דלימא לר' יהודה וכיון דלא מחיל אמר לי' מוכר אי בעי לערובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל

(ii) ותיקשי לתוספות דהרי מצי רב פפא לשנויי דר' יהודה בלוקח חנוני איירי וקבענו אשר ללוקח חנוני לא מהני טענה "אי בעי לערובי לך" מחמת דטוען חנוני "אי ערבת הוה מזדבן לי השתא מא אעביד ליה"

(ב) תירוצ

(i) עיין בתוספות ד"ה "לחודי" לא מזדבין" דמיירי מתניתין אפילו אין השמן בעין

(ii) וכיוונו תוספות דידן להקשות כיון דלית דין מחילה אשר בגינא יפסיד מוכר מחמת דלא ערבו מתחלה יטעון מוכר מה אעביד השתא דלא ערבתי ואין לי שמן לערב אלו קבולי לא מקבלת עלך חסרון השמרים במה אשתכר הרי השכר כולו בשמרים – האם זבון וזבין תגרא איקרי

דף מא.

סוגיא דשליחות יד חלק א' תוספות ד"ה אי ר' ישמעאל

[דף מא עמוד א] בד"ה אי ר"י אפילו יחדו נמי וא"ת ומנ"ל כו' עכ"ל דמהאי לישנא מאי אריא לא יחדו אפילו יחדו כו' משמע לפום סברתו דהשתא דטפי איכא לחיובי ביחדו אפילו בהחזירה במקומה מלא יחדו היינו משום דביחדו כיון דשינה אותה מתחלתה ממקומה שלא מדעת הבעלים אף על פי שהחזירה שם איכא לחיובי טפי מלא יחדו שלא שינה מקומה דבכל מקום מקומה הוא ואהא קשיא להו ומנ"ל דר"י פליג נמי ביחדו אימא דמודה ביה מה"ט ודו"ק:

(1) רישא דמשנה כמבואר ברש"י – המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה בעלים מקום בבית שומר וטלטלה אפילו לצורכו אם משהניחה נשברה פטור

(2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) היינו טעמא דמשהניחה הוי השבה אף על פי שלא הודיע לבעלים לומר נטלתיה והחזרתיה – ולכן אינו עליה אלא כשומר חנם ופטור על אונסיה – ור' ישמעאל היא דקתני בברייתא דחבית (אשר פרטי' אינן מעניננו) דבגוונא דלא יחדו לא בעינן דעת בעלים

(ב) קשיא – אי רישא דמשנה ר' ישמעאל היא מאי אריא דקתני לא יחדו אפילו יחדו נמי

(3) תוספות – קשיא – מנא לה לגמרא דלר' ישמעאל לא בעינן דעת בעלים אפילו ביחדו

(4) מהרש"א

(א) קשיא – לישני תוספות דמקשי בגמרא דמסברא טפי איכא לפטורי ביחדו כיון דהחזירה למקום שיחדו בעלים

(ב) תירוצ

(i) תוספות נקטו דמלישנא דגמרא "מאי אריא לא יחדו אפילו יחדו" משמע דסברי אשר ביחדו טפי איכא לחיובי משום דשינה אותה ממקומה שלא מדעת הבעלים אף על פי שהחזירה שם – מה שאין כן בלא יחדו שלא שינה מקומה דבכל מקום מקומה הוא

(ii) ולכן מקשי תוספות השתא דאמרת אשר ביחדו טפי איכא לחיובי אכן מנא לה לגמרא דר' ישמעאל פטור אפילו ביחדו

סוגיא דשליחות יד חלק ב' תד"ה שנטלה והגביה

בד"ה שנטלה והגביהה כו' והיינו חסרון שהכל גוזל ונוטל כו' עכ"ל רצונם בנטלה והגביהה ע"מ לגוזלה כולה אף שעדיין הכל בעין מקרי חסרון כיון שהכל גוזל ונוטל לעצמו הרי חסרה כולה מבעליו משא"כ בנטלה ע"מ לשלוח בה יד אם הכל הוא בעין ליכא חסרון כיון שלא הגביה אלא ליטול מקצת צריך לחסר ההוא מקצת ממנו כמו שכתבו לקמן למ"ד ע"מ לגוזלה ודו"ק:

סוגיא דשליחות יד חלק ג' תד"ה הא לא משכה

בד"ה הא לא משכה כו' ומשני שהניח מקלו ותרמילו עליה כ"כ בחזקת כו' עכ"ל דע"כ מיירי בעודן עליה הכישה במקל דהיינו משיכה ואינו דומה דמיירי בשני מקלות ועוד למאי דמסיק שהכחישה במקל ע"כ שהכחישה במקלו ותרמילו שהניח עליה דהיינו חסרון של שליחות יד ודו"ק:

(1) גמרא כמבואר ברש"י

(א) רב ולוי חד אמר שליחות יד צריכה חסרון וחד אמר שליחות יד אינה צריכה חסרון

(ב) קשיא

(i) תסתיים דרב הוא דאמר שליחות יד אינה צריכה חסרון

(1) דתניא רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס פטור הניח מקלו ותרמילו עליה חייב

(2) והוינן בה משום דהניח מקלו ותרמילו עליה חייב הא שקלינהו ואי נמי שליחות יד חשיבא הא הדר אהדרה כשנטלו הימנו ואנן מוקמינן לעיל סתם מתניתין כר' ישמעאל דאין צריך דעת בעלים

(3) ותירץ רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב בעודן עליה

(4) וקשיא לן וכי עודן עליה מאי הוי **הא לא משכה** בשליחות יד כדי לקנותה ומטלטלין אינן נקנין אלא במשיכה לא במקח ולא לענין גזל ולא לענין שליחות יד

(5) ואמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב שהכחישה במקל ורצתה לפניו – וזו היא משיכה משעקרה יד ורגל על ידו

(ii) וכיון דלא חסרה שמע מינה דרב הוא דקסבר שליחות יד צריכה חסרון

(ג) תירוץ – אימא שהכחישה במקל ובזה חסרה דיקא נמי דקתני שהכחישה במקל דמכה חזקה היא ולכן מסתיים בהיפוך דרב סבירא לי' דצריכה חסרון

(2) תוספות – הא לא משכה – דאף על גב דעודן עליה לא קיימא ברשותיה להתחייב באונסיה עד שימשוך ומשני שהניח מקלו ותרמילו עליה כל כך בחזקת עד שרצתה לפניו

(3) מהרש"א

(א) שליחות יד בעי קנין כגון הכשה במקל אשר מחמתה ורצתה לפניו – וגם השתמשות כגון על ידי הנחת מקל ותרמילו – "בעודן עליו" לפני שמחזירה

(ב) ומוקי תוספות דעשה הכל בבת אחת על ידי מקל אחד שהניחה בחזקת עם תרמילו ורצתה לפניו בעודן עלי'

(4) ומפרש מהרש"א

(א) דלא מסתבר דמיירי בב' מקלות דהיינו אחת להכחישה כדי שתיעקר יד ורגל ואחת להשתמש בו

(ב) וכיון דמוכרח דאיירי בחד מקל וקבענו במסקנא דאיצטריך נמי לרב שתיחסר בתשמישו מוכרח דבחד מקל הכישה בחוזק ורצתה לפניו בעודן (ההיא מקל ותרמילו) עליה ונמצא דקנה והשתמש בה וחסרה בבת אחת ובחד מקל

דף מא:

סוגיא דשליחות יד חלק ד' רש"י ד"ה ונאמר שליחות יד למעלה

[דף מא עמוד ב] בפרש"י בד"ה ונאמר שליחות יד למעלה כו' וגם למדנו שנפטר מגניבה כו' עכ"ל מזה נראה דאיכא לפרש הא דקאמר או אינו אלא לדין לפרעון דש"ה שטוען נגנבה ישלם וכפי' רש"י בהדיא בר"פ מרובה ועיין בזה שם בחידושינו ודו"ק:

סוגיא דשליחות יד חלק ה' תוספות ד"ה קרנא בלא שבועה

תוס' בד"ה קרנא בלא שבועה כו' ועוד קשה ברייתא גופה שואל כו' אדרבה היא הנותנת כו' עכ"ל לכאורה דאין כאן קושיא דאימא דקושטא לפום סברא דפריך מה לש"ש דחייב בכפל וכפל הוי חומרא הא נמי קשה ליה אברייתא גופה כמו שהקשו התוס' דאדרבה היא הנותנת כו' וחדא מנייהו נקט ויש ליישב דבריהם להאי תירוץ דמשני ליסטים מזויין גזלן וס"ל נמי דכפל הוי חומרא אכתי תקשי ליה הך קושיא אברייתא גופה דהיא הנותנת כו' וק"ל:

(1) קראי בשמות פרק כב

(א) פרשה ראשונה

(i) פי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר ונגב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים:

(ii) אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא ישלח ידו במלאכת רעהו:

(iii) על כל דבר פשע על שור על חמור על שן על שלמה על כל אבדה אשר יאמר פי הוא זה עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשיעו אלהים ישלם שנים לרעהו:

(ב) פרשה שני'

(i) פי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שן וכל בהמה לשמר ומת או נשבר או נשבה אין ראה:

(ii) שבעת ה' תקיה בין שניהם אם לא ישלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא ישלם:

(iii) ואם גנב יגנב מעמו ישלם לבעליו:

(iv) אם טרף יטרף יבאהו עד הטרפה לא ישלם:

(ג) פרשת השואל

(i) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם:

(ii) אם בעליו עמו לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו:

(2) משנה מובאת בפרק השואל דף צד: – ארבעה שומרים הם שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמים את האבדה ואת הגנבה

(3) גמרא שם

(א) שאלה – מנא הני מילי דתנו רבנן פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם שניה בשומר שכר

- (ב) תשובה – מסתבר דשומר שכר דינו חמור ביחס לדין שומר חנם ולכן מובן דפרשה שניה בשומר שכר שכן חייב בגנבה ואבדה
- (ג) קשיא – אדרבה ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב
- (ד) תירוץ – אפילו הכי קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה
- (4) הקדמת רש"י בגמרא דידן בעמוד ב' – בשומר חנם ושומר שכר כתיב בתרוייהו אם לא שלח הא אם שלח נתחייב בדברים שהוא פטור עליהם כגון שומר חנם בין בגנבה בין באונסין ושומר שכר פטור במת או נשבר או נשבה דהיינו אונסין – דמדשלח בה יד קנאה וקמה ברשותו
- (5) גמרא דידן כמבואר ברש"י
- (א) שיטת לוי – לא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה לא כל שכן למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון
- (ב) ור' יוחנן כר' אלעזר אית לי' דאיצטריך לתרוייהו דאיכא למפרך לקל וחומר מה לשומר חנם שחייב בשלח בה יד שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב – ולכן סבירא לי' ר' יוחנן דשליחות יד צריכה חסרון
- (ג) וללוי לא מיפרך קל וחומר דסבר קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה דהיינו דחמור שומר שכר שחייב בקרן עד שלא נשבע לשקר במקום ששומר חנם פטור דהיינו גנבה ואבדה משומר חנם שמשלם כפל ומדה זו אינה אלא לאחר שנשבע לשקר שנגנבה ובאו עדים שהוא גנבה דכי אתרבי כפל לשומר בטוען טענת גנב לאחר שבועה אתרבי

טבלא א'		
א'	מגלן דפרשה ראשונה בשומר חנם שני' בשומר שכר	מסתבר דשומר שכר חמור ואשר פרשה שני' דמחייבי בגנבה קרנא בלא שבועה עלי' קאי כיון דקרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה
ב'	לוי לגבי שליחות יד	דלא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה (וקרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה) לא כל שכן למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון
ג'	ר' יוחנן לגבי שליחות יד כר' אלעזר אית לי'	דאיצטריך לתרוייהו דלית לי' דקרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה ולכן איכא למפרך לקל וחומר מה לשומר חנם שחייב בשלח בה יד שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב ולכן סבירא לי' ר' יוחנן דשליחות יד צריכה חסרון

(6) תוספות

- (א) קשיא א' – לר' יוחנן ור' אלעזר דלכאורה (כבשורה ג' בטבלא א') לית להו דקרנא עדיפא מנא להו הך דשורה א' דטבלא א' דפרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם שניה בשומר שכר
- (ב) תירוץ "אי נמי"
- (i) כולי עלמא אית להו דקרנא עדיפא מכפילא בשבועה ובזה מיושב הא דאוקמינן בשורה א' דפרשה שני' נאמרה בשומר שכר דמשלם קרנא – שים לב אשר ללימוד ז' לא סמכינן על קל וחומר
- (ii) אבל ר' יוחנן ור' אלעזר סבירא להו כבשורה ג' דאין ללמוד שליחות יד לשומר שכר בקל וחומר משומר חנם הקל כיון שיש בו מיהת חומרא זו שמשלם כפל מה שאין כן בשומר שכר – ולקל וחומר מפריכין אפילו פירכא כל דהו
- (iii) ולוי אית לי' דהא דשומר חנם משלם כפל אינו חומרא כלל ולא סמכינן עלה אפילו למפרך קל וחומר משום דמה דמשלם כפל אינו חומרא אלא קולא הוא שהוא פוטר עצמו בגנבה

טבלא ב' – תירוץ "אי נמי" תוספות		
א	מסתבר דשומר שכר חמור ואשר פרשה שני' דמחייבי קרנא בגנבה בלא שבועה עליו קאי כיון דקרנא בלא שבועה בעצם חמור מכפילא בשבועה – שים לב דללימוד זה לא סמכינן על שום קל וחומר	מנלן דפרשה ראשונה בשומר חנם שני' בשומר שכר
ב	לא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה (וקרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה והא דשומר שכר לא משלם כפל לא חשיבא אפילו חומרא כל דהו משום דמה דמשלם כפל אינו חומרא כלל אלא הוא מחמת קולא שהוא פוטר עצמו בגנבה) לא כל שכן למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון	לוי לגבי שליחות יד
ג	דאיצטריך לתרוייהו דאיכא למפרך פרכא כל דהו לקל וחומר מה לשומר חנם שחייב בשלח בה יד שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב ולכן סבירא ליה דצריכה חסרון	ר' יוחנן לגבי שליחות יד כר' אלעזר אית ליה

7) הקדמות לברייתא בפרק השואל בדף צה.

- (א) כתיב בקרא דשואל חייב בנשבר או מת אבל דינו לגבי גנבה ואבדה לא כתיב בקרא
- (ב) לכולי עלמא שומר שכר פטור בלסטים מזויין ובשבורה ומתה דהוה אונס
- (i) שיטה א' – ואף על פי כן לסטים מזויין גנב הוא לגבי כפל דאם נשבע טענת לסטים מזויין ובאו עדים שהיא אצלו משלם כפל
- (ii) שיטה ב' – לסטים מזויין גזלן הוא אפילו לגבי כפל – שאין כפל בגונב או בפוטר עצמו בטענת גנב ואין זאת אלא בשומר חנם שפטור בגנבה

8) ברייתא גופה בדף צה.

(א) שאלה

- (i) גנבה ואבדה דחייב בשואל מנין דהגם דשואל חייב באונסין דשבורה או מתה דלמא שאני גנבה ואבדה דאפשר לבעלים למיטרח ואתויי
- (ii) פרטי "אפשר למיטרח ואתויי" אינן מעניננו אבל הא פשיטא דבלסטים מזויין לא אפשר למיטרח ואתויי ודלכן שואל חייב בלסטים מזויין
- (ב) אמרת קל וחומר ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה חייב בגנבה ואבדה שואל שחייב בשבורה ומתה קל וחומר שחייב בגנבה ואבדה

9) שקלא וטריא דגמרא שם עלה דברייתא

(א) קשיא

- (i) ננקוט דצודק שיטה א' אשר לסטים מזויין גנב הוא לגבי כפל בשומר שכר ולכן אם נשבע שומר שכר טענת לסטים מזויין ובאו עדים שהיא אצלו משלם כפל
- (ii) השתא מה לשומר שכר שחייב בגנבה ואבדה שהוא חמור שכן אם נשבע שומר שכר טענת לסטים מזויין ובאו עדים שהיא אצלו משלם כפל – תאמר בשואל שאינו בא לידי כפל דכי טעין ואמר לסטים מזויין בא עלי מחייב עצמו בקרן כדביארנו (תוספות בסמוך מקשי קושיא בולטת)
- (ב) **תירוץ ראשון** – אפילו הכי קרנא דשואל דמחייבת ליה לשואל מכי טעין לסטים מזויין נטלה ואפילו לא נשבע לשקר עדיפא להיות חמורה משומר שכר הבא לידי כפל אם כפר ונשבע על כך לשקר ואם אמת אמר פטור מן הקרן
- (ג) **תירוץ איבעית אימא** – אין הכי נמי דכפילא עדיפא אבל ברייתא אית לה דלסטים מזויין גזלן הוי לגבי כפל – שאין כפל בגונב או בפוטר עצמו בטענת גנב ואין זאת אלא בשומר חנם שפטור בגנבה

10) המשך תוספות דידן

- (א) קשיא למקשה דשקלא וטריא דהוינא מצינא להקשותה אי לאו תירוץ אי נמי דתוספות לעיל
- (i) להאי מקשה דנוקט אשר כפל חמור תיקשי לי' אכן למה שומר שכר חייב בגנבה כל עיקר אדרבה הוי לך לאוקי פרשה ראשונה דמחייב כפל אשומר שכר – אלא מוכרח כשיטת אי נמי כמבואר בשורה א' בטבלא ב' לעיל דלכולי עלמא קרנא בעצם חמור מכפילא – ודמכל מקום מקשי דאכתי מציא ברייתא להפריך לקל וחומר בפרכא כל דהו דמה לשומר שכר שהוא חמור שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין ולאחר כך באו עדים שהיא אצלו – תאמר בשואל שאינו בא לידי כפל דכי טעין ואמר לסטים מזויין בא עלי מחייב עצמו בקרן
- (ב) קשיא ב' דמצינו להקשותה אי לאו תירוץ "אי נמי" דלעיל
- (i) ברייתא גופה האיך נקטי "ומה שומר שכר (שקל) שפטור משבורה ומתה חייב בגנבה ואבדה שואל (שחמור) שחייב בשבורה ומתה קל וחומר שחייב בגנבה ואבדה"
- (ii) אדרבה היא הנותנת דמפני ששואל חמור נימא דפטר בו הגנבה כדי לחייבו בכפל
- (ג) ולפי תירוץ "אי נמי" אתי שפיר דבעצם פשיטא לכולי עלמא אשר קרנא חמירא ולכן אין להקשות קושיית היא הנותנת (ודיקא למיפריך לקל וחומר נקטי שם בקושייתיהו דכפל חמור)
- (11) מהרש"א
- (א) קשיא – הני ב' קושיות דתוספות (חדא למקשה דשקלא וטריא ואידך לברייתא גופה) בעצם קושיא חדא נינהו דלכאורה מבוססות תרוייהו אהא דכפל חמור
- (ב) תירוץ – בקושטא הני תרי קושיית לאו בחד ענין תלויין – והא ראי' דתירוץ "איבעית אימא" דלסטים מזויין גזלן – משני שפיר לקושיא דשקלי וטריא אבל קושיית היא הנותנת לברייתא גופה אכתי עומדת במקומה

סוגיא דשליחות יד חלק ו' תוספות ד"ה רבא אמר

בד"ה רבא אמר לא כו' ועוד יש לומר דרבא כו' וסבר רבא דקרנא עדיפא ושפיר גמר ש"ש מש"ח כו' עכ"ל דהשתא ליכא לאוקמא תרוייהו לדיו או תרוייהו לאינה צריכה חסרון דא"כ לא נכתבהו בש"ש ונילף ליה משומר חנם וליכא לאקשוויי דהשתא נמי דאתא חדא דשומר חנם לאינה צריכה חסרון ואידך דשומר שכר לדיו מגלן שלא נאמר דיו בשומר חנם דהא ודאי דשומר חנם לא יליף משומר שכר כיון דקרנא עדיפא דיש לומר כיון דשליחות יד בשומר חנם כתיב מפורש ולאינה צריכה חסרון ולא אתי משואל לא נאמר ביה דוקא שלא בבעלים ולא שייך ביה דיו מיהו אי לא הוה כתיב בשומר שכר לדיו והוה נילף משומר חנם לא הוה מוקמינן ליה כלל הך דשומר חנם לאינה צריכה חסרון אלא לדיו לחוד וק"ק דנוקמא הך דשומר חנם שלא תאמר דיו והך דש"ש לאינה צריכה חסרון ואכתי מגלן בש"ח דאינה צריכה חסרון דהא ש"ח מש"ש לא ילפינן ויש ליישב ודו"ק:

- (1) ניהדר לחלק ה' לשיטת לוי – לא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה לא כל שכן למאי הלכתא כתביניהו רחמנא בשומר שכר לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון
- (2) וניהדר עוד להא דקבעו בגמרא דר' אלעזר אית לי' דלא סגי למיכתב שליחות יד בשומר חנם דאיכא למיפריך מה לשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב – ור' יוחנן אית לי' כר' אלעזר ולכן לא אייתר שליחות יד למילף דאינה צריכה חסרון ובקושטא צריכי חסרון בין לשומר חנם בין לשומר שכר
- (3) המשך דגמרא (יבואר לשיטת תוספות להלן) – רבא אמר לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ותיתי משואל ומה שואל דלדעת בעלים קא עביד שלח בה יד חייב שומר חנם ושומר שכר לא כל שכן

למה נאמר חדא לומר לך לחומרא שליחות יד אין צריכה חסרון ואידך גם כל לחומרא שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנידון מה שואל בבעלים פטור אף שומר חנם ושומר שכר בבעלים פטור

(4) תוספות – שיטת עוד יש לומר – רבא בא לפרש דר' אלעזר אין רצונו לומר דבין בשומר חנם בין בשומר שכר איצטריך למיכתב שליחות יד אלא ששניהם מיותרין דגמר להו משואל וסבר רבא קרנא עדיפא לכולי עלמא (חוץ מברייתא מסויימת בהכונס דף צה) ולכן שפיר גמר שומר שכר משומר חנם בקל וחומר כמבואר במהרש"א בסמוך

(5) מהרש"א

(א) כיון דקרנא עדיפא ליכא לאוקמא תרוייהו לדיו או תרוייהו לאינה צריכה חסרון דאם כן לא נכתבהו בשומר שכר דמשלם קרנא ונילף ליה בקל וחומר משומר חנם דלא משלם קרנא

(ב) קשיא

(i) אין הכי נמי דהשתא דאתא חדא דשומר חנם לאינה צריכה חסרון ילפינן מיני' שפיר בקל וחומר לשומר שכר דאינה צריכה חסרון כיון דקרנא עדיפא

(ii) אבל תיקשי האיך נילף לחומרא שלא נאמר דיו בשומר חנם דהא ודאי דשומר חנם לא יליף משומר שכר כיון דקרנא עדיפא

(ג) תירוץ – כיון דשליחות יד בשומר חנם כתיב מפורש ולאינה צריכה חסרון ולא אתי משואל לא שייך ביה דיו

(ד) קשיא – אם כן דאף בלי ריבוי ידעין בשומר חנם שלא למימר דיו למה לן הך דשומר שכר שלא למימר דיו הרי מצינן למילף מן שומר חנם כיון דקרנא עדיפא

(ה) תירוץ – אי לא הוה כתיב בשומר שכר שלא נאמר דיו והוה נילף משומר חנם לא הוה מוקמינן ליה כלל הך דשומר חנם לאינה צריכה חסרון אלא שלא נאמר דיו לחוד והוינן ילפינן מיני' שלא נאמר דיו לשומר שכר

(ו) קשיא – נוקמא הך דשומר חנם שלא נאמר דיו ונילף מיני' שלא נאמר דיו לשומר שכר בקל וחומר – והך דשומר שכר נוקמה לאינה צריכה חסרון ואכתי מנלן בשומר חנם דאינה צריכה חסרון דהא שומר חנם משומר שכר לא ילפינן כיון דקרנא עדיפא

סוגיא דשליחות יד חלק ז' תוספות בא"ד ושפיר גמר

בא"ד ושפיר גמר שומר שכר משומר חנם לכ"ע זה מזה מיהו ברייתא דהכונס כו' עכ"ל נראה מדבריהם דלכולי עלמא דאפי' לר"י דאית ליה דצריכה חסרון סבר רבא דקרנא עדיפא ויליף שפיר ש"ש מש"ח שלא תאמר דיו ואידך לגזירה שוה כדתניא כו' חוץ מהך ברייתא דהכונס דסברה בהדיא דלא יליף שומר שכר מש"ח ולפ"ז יש ליישב במה שהקשו התוס' לרב יוסף לעיל בב"ק בפרק הכונס דליסטים מזויין גנב הוא לר"י אם כן גניבה ואבידה בשואל מנ"ל כו' דאיכא למימר דסבר רב יוסף כרבא דסבר אפילו לר"י דקרנא עדיפא ודו"ק:

(1) קבענו בחלק ה' דבתחלת סוגיין נקטי בגמרא לר' יוחנן דכפילא עדיפא

(2) קשיא בת 3 סעיפים דמקשי תוספות על שיטה זו בד"ה "קרנא בלא שבועה"

(א) קשיא סעיף 1 – ניהדר לסוגיא בהשואל דעסקינן בה בפרטיות בחלק ה'

(i) ברייתא – גנבה ואבדה דחייב בשואל מנין – אמרת קל וחומר ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה חייב בגנבה ואבדה שואל שחייב בשבורה ומתה קל וחומר שחייב בגנבה ואבדה

(ii) גמרא – קשיא – מה לשומר שכר שחייב בגנבה ואבדה שהוא חמור שכן אם נשבע שומר שכר טענת לסטים מזוין ובאו עדים שהיא אצלו משלם כפל כיון דלסטים מזוין גנב הוא לגבי כפל – תאמר בשואל שאינו בא לידי כפל דכי טעין ואמר לסטים מזוין בא עלי מחייב עצמו בקרן

(iii) **תירוץ א'** – אין הכי נמי דכפילא עדיפא אבל ברייתא אית לה דלסטים מזוין גזלן הוא לגבי כפל שאין כפל אלא בגונב או בפוטר עצמו בטענת גנב ואין זאת אלא בשומר חנם שפטור בגנבה

(iv) **תירוץ ב'** – קרנא בלא שבועה עדיפא

(ב) קשיא סעיף 2

(i) בפרק הכונס אמר רב יוסף דשומר אבדה שומר שכר הוי

(ii) אמר לי' אביי ואת לא תסברא דשומר אבדה כשומר חנם דמי והא אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן שומר אבדה הטוען טענת גנב באבדה ונמצא שבידו היא משלם תשלומי כפל ואי סלקא דעתך דשומר שכר הוי אמאי משלם תשלומי כפל קרנא בעי שלומי

(iii) אמר לי' רב יוסף בהך דר' יוחנן טוען שומר אבדה שהוא שומר שכר טענת לסטים מזוין דאונס הוא ולכן לא משלם קרנא ואית לי' ר' יוחנן דמיהת לגבי כפל גנב הוא

(ג) קשיא סעיף 3 השתא לר' יוחנן תיקשי **דתיירוץ א'** אין לה מקום לרב יוסף דקובע דר' יוחנן קסבר ליסטים מזוין גנב הוא ו**תיירוץ ב'** אין לה מקום לר' יוחנן דקבענו בסוגיא דידן דאית לי' דכפילא עדיפא

(3) ועכשיו ניהדר לחלק ו' לשיטת רבא אליבא 'ועוד יש לומר' בד"ה רבא אמר – אשר רבא חולק על שיטה דגמרא בתחלת סוגיין (כמבואר בחלק ה') ואית לי' **דכולי עלמא** (חוץ מברייתא מסוימת בהכונס דעסקנו בה בחלק ו') סבירא להו דקרנא עדיפא

(4) מהרש"א

(א) לכאורה לשון "כולי עלמא" משמעו אשר אף לר' יוחנן קרנא עדיפא

(ב) ובזה מיושבת קושיית תוספות לרב יוסף דמצינן למימר דרב יוסף סבירא לי' כרבא לשיטת "ועוד יש לומר" דר' יוחנן אית לי' דקרנא עדיפא מכפילא

דף מב.

סוגיא דשליחות יד חלק ח' תד"ה אמר שמואל

[דף מב עמוד א] בד"ה אמר שמואל כספיי' כו' תאמר בשואל דכי נילף שחייב בגניבה ואבידה לא ישלם כפל כו' ונראה דכיון דאתי שואל מק"ו דשומר שכר כו' ודיו לבא כו' עכ"ל וכצ"ל נמי למאי דס"ד דליסטים מזוין גנב הוא הכי פריך תאמר בשואל דכי נילף שחייב בגניבה לא ישלם בליסטים מזוין דמסתמא הוא חייב קרן בכל אונסין כו' אבל ק"ל לתירוצם דא"כ מאי פריך נמי מליסטים מזוין דכיון דלא אתי שואל אלא מק"ו דשומר שכר אין לחייבו בליסטים מזוין דהוי גניבת אונס בקרן ודיו לבא מן הדין להיות כנדון דש"ש פטור בליסטים מזוין דהוי גניבת אונס אף שואל כן וצ"ע:

(1) הקדמה

(א) ברייתא בדף צה. דעסקנו בה בחלק ה' ובחלק ז'

(i) שאלה – גנבה ואבדה דחייב בשואל מנין דהגם דשואל חייב באונסין דשבורה או מתה דלמא שאני גנבה ואבדה דאפשר לבעלים למיטרח ואתויי

- (ii) תשובה – אמרת קל וחומר ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה חייב בגנבה ואבדה שואל שחייב בשבורה ומתה קל וחומר שחייב בגנבה ואבדה
- (2) גמרא שם – קשיא – מה לשומר שכר שחייב בגנבה ואבדה שהוא חמור שכן אם נשבע שומר שכר טענת לסטים מזויין ובאו עדים שהיא אצלו משלם כפל – תאמר בשואל שאינו בא לידי כפל דכי טעין ואמר לסטים מזויין בא עלי מחייב את עצמו בקרן
- (3) מהרש"א – מובן דכיוונו להסיק "תאמר בשואל דכי נילף משומר שכר בקל וחומר שחייב בגנבה ואבדה לא ישלם כפל אפילו בטענת לסטים מזויין דמסתמא הוא חייב קרן בכל אונסין"
- (4) המשך דגמרא – תירוץ דאיבעית אימא – ברייתא אית לה דלסטים מזויין גזלן הוי לגבי כפל – שאין כפל אלא בגונב או בפוטר עצמו בטענת גנב ואין זאת אלא בשומר חנם שפטור בגנבה
- (5) גמרא דידן – אמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע
- (6) תוספות
- (א) מסוגיא מסויימת בפרק הכונס משמע דאם שמר שומר שכר כספים בקרקע ונגנבו דחייב
- (ב) קשיא – למה לא יהא אונס אם העמיק בקרקע ק' אמות דמאי הוי לי' תו למיעבד
- (ג) תירוץ – הואיל וחייב רחמנא שומר שכר בגנבה אף על פי שהיא קרובה לאונס (כמבואר לשמואל בפרק השואל מטעם שאינו מעניננו) חייב אף בכל גנבת אונס
- (ד) שאלה – האם נייתי סייעתא דשומר שכר חייב בגנבת אונס דאלו פטור שומר מלשלם קרן בגנבת אונס ומובן דמשלם כפל בגנבת אונס – תיקשי
- (i) דמאי מהני לה לגמרא בהשואל לשנויי דלסטים מזויין גזלן הוא ולא משלם שומר שכר כפל בטענת לסטים מזויין
- (ii) הרי אכתי איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן משלם כפל בטענת גניבת אונס תאמר בשואל דכי נילף משומר שכר בקל וחומר שחייב בגנבה ואבדה לא ישלם כפל אפילו בטענת גנבת אונס דמסתמא הוא חייב קרן בכל אונסין
- (ה) תשובה – לאו סייעתא היא דמצינן לפרש דלעולם שומר שכר פטור בגנבת אונס וכיון דאתי שואל מקל וחומר דשומר שכר אין לחייבו בגניבת אונס בקרן ודיו לבא מן הדין להיות כנדון דשומר שכר פטור מגניבת אונס אף שואל כן
- (7) המשך מהרש"א – לתשובת תוספות תיקשי
- (א) למה נקטו בפרק השואל (כמבואר לעיל) "דכי נילף משומר שכר בקל וחומר שחייב בגנבה ואבדה לא ישלם כפל אפילו בטענת לסטים מזויין דמסתמא הוא חייב קרן בכל אונסין"
- (ב) ולא סמכו על דיו דכיון דאתי שואל מקל וחומר דשומר שכר אין לחייבו בלסטים מזויין בקרן ודיו לבא מן הדין להיות כנדון דשומר שכר דפטור מגניבת לסטים מזויין אף שואל כן

דף מג.

תוספות ד"ה מאי אריא

[דף מג עמוד א] בד"ה מאי אריא כו' ועי"ל דלר"י ורב הונא דאית להו כו' אבל לר"ל ודאי כיון כו' עכ"ל רצונם לתרץ קושיא ראשונה לר"י ולר' הונא אבל קושיא שניה מהך דפוסק עמו על הגדיש עדיין במקומה עומדת לר"ל דס"ל אסור להשתמש בהם וצריך לתרץ כדלעיל כגון שפירש כו' וק"ל:

- (1) משנה כמבואר בגמרא וברש"י – המפקיד מעות אצל שולחני אם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן
- (2) גמרא כמבואר ברש"י ובתוספות
- (א) אמר רב הונא ואפילו נאנסו קאמר מתניתין דחייב באחריותן – ואפילו לא נשתמש בהן דמהשתא הוי שואל עלייהו
- (ב) איתיביה רב נחמן לרב הונא
- (i) ברייתא – גזבר המפקיד מעות אצל שולחני דכסבור גזבר שהן שלו אם מותרין ישתמש שולחני בהן לפיכך אם הוציא השולחני מעל הגזבר
- (ii) ואי אמרת בסוגיא דידן דאפילו נאנסו קאמר מתניתין דחייב באחריותן ואפילו לא נשתמש בהן דמהשתא הוי שואל עלייהו – בברייתא דגזבר מאי איריא "אם הוציא השולחני" אפילו לא הוציא נמי כיון דהיתר תשמיש מחייב באונסין
- (3) הקדמה להמשך תוספות
- (א) לר' יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו מוכר ללוקח נשרפו חטיך בעלייה
- (ב) לריש לקיש משיכה מפורשת מן התורה ומעות אינן קונות מדאורייתא
- (ג) ומבואר מגמרא דף מה. דבין לר' יוחנן בין לריש לקיש אסור להשתמש במעות לפני משיכה ומובן דהוי שומר חנם על המעות
- (4) המשך תוספות
- (א) קשיא א' – אם כן לר' יוחנן מה הועילו חכמים במה שתקנו דאין מעות קונות דאי מעות קונות יאמר מוכר נשרפו חטיך בעליה – הרי השתא דלא קני יאמר נשרפו מעותיך בעליה – ותיקשי נמי לרב הונא דסבר בפ' הזהב כר' יוחנן דדבר תורה מעות קונות כמבואר בתוספות
- (ב) קשיא ב' – בין לר' יוחנן ורב הונא בין לריש לקיש – כיון דאסור להשתמש במעות תיקשי הא דלוקח פוסק עם המוכר על הגדיש או על שער שבשוק – דמה מרויח בהקדמת מעות
- (ג) תירוץ לקשיא ב' – כגון שפירש על מנת להשתמש בהם אי נמי אפילו בסתמא כיון שהוא פוסק ומקדים לו מעות חצי שנה מן הגדיש עד ימות הקיץ אדעתא דהכי נותן שישתמש בהן
- (ד) תירוץ ועוד יש לומר
- (i) לר' יוחנן ולרב הונא דאית להו דבר תורה מעות קונות לא הפקיעו כח שיש לו למוכר במעות שיכול להשתמש בהם כיון דקונות מן התורה והוי שואל עלייהו ולא מצי אמר לי' נשרפו מעותיך בעליה ולא תקנו משיכה אלא כדי שלא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה
- (ii) אבל לריש לקיש ודאי כיון דמעות אינם קונות אסור להשתמש במעות ולא הוי שואל עלייהו
- (5) מהרש"א – קושיא ב' מהך דפוסק עמו על הגדיש עדיין במקומה עומדת לריש לקיש ולדידך צריך לתרץ כגון שפירש על מנת וכו'

דף מג:

סוגיא דחסר ויתר חלק א' רש"י ד"ה אלא הכא

[דף מג עמוד ב] בפרש"י בד"ה אלא הכא בשבת כו' במאי דחסרה דהיינו גיזות ובמה שהותירה כגון אם נתעברה כו' עכ"ל פירושו דחוק דמי לא עסקינן בחסרה כה"ג בילדה

וכן הותירה בגיזות בנטענה אצלו ולולי פירושו היה נראה לפרש כן חסרה בגזל טעונה או מעוברת וגזזה או ילדה והותירה בגזל ריקנית ונטענה או נתעברה אצלו דבכל גוונא פליגי כדמוכח בפ' הגזל וק"ל:

(1) משנה דף מג. כמבואר ברש"י – השולח יד בפקדון והוציאה שאינה בעין

(א) בית שמאי אומרים ילקה בחסר וביתר – ובהוה אמינא נוקטין אשר חסר משמעו אם חסרו דמיה שהוזלה בשוק ישלם דמיה כמו שהיתה שוה בשעה ששלח בה יד שהיא שעת הגזלה וכן כל הגזלין משלמין כשעת הגזלה – ואשר ביתר משמעו אם שהתה בידו מששלח בה יד ונתייקרה ואחר כך הוציאה לוקה ביתר דמיה לשלם כשעת הוצאה מבית בעלים

(ב) בית הלל אומרים כשעת הוצאה

(ג) ר' עקיבא אומר בשעה שיתבעו לדין

(2) גמרא

(א) תנן בית הלל אומרים כשעת הוצאה מאי כשעת הוצאה אילימא כשעת הוצאה מן העולם ובמאי אי בחסר מי איכא למאן דאמר והא תנן כל הגזלין משלמין כשעת הגזלה ואי ביתר היינו בית שמאי

(ב) ומסקי דהאי חסר ויתר דמשנה לאו ביוקרא וזולא אלא בשבח של גזלה קמיפליגי דבית שמאי סברי שבח גזלה דנגזל הוי ובית הלל סברי שבח גזלה דגזלן הוי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא הגזל את הרחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גזלה חוזרת בעיניה

(3) רש"י – אלא הכא בשבח גזלה פליגי והאי חסר ויתר דמתניתין לאו ביוקרא וזולא אלא במאי דחסרה דהיינו גיזות ובמאי שהותירה כגון אם נתעברה אצלו דבית שמאי סברי דשינוי אינה קונה ובית הלל סברי דשינוי קונה

(4) מהרש"א

(א) פירוש רש"י דחוק דמי לא עסקינן בחסרה גם כן בהיתה מעוברת וילדה ואשר הותירה בגיזות בנטענה בגיזה אצלו או נתעברה אצלו

(ב) ולולי פירוש רש"י היה נראה לפרש – חסרה בגזל טעונה או מעוברת וגזזה או ילדה – והותירה בגזל ריקנית ונטענה או נתעברה אצלו דבכל גוונא פליגי

סוגיא דחסר ויתר חלק ב' תוספות ד"ה ר' עקיבא אומר

תוס' בד"ה ר' עקיבא אומר כו' אי קסבר שינוי קונה כו' ור"ע פליג אזול ואיוקד דאמר משלם כשעת התביעה כו' עכ"ל פי' לדבריהם דבגזלן ממש נמי משעת הגזילה לא יקנה הגזילה להרויח לו אלא יקנה הגזילה להפסידו להיות אחריות אונסין עליו והשתא שפיר יקשה להן לר' עקיבא דסבר משעת התביעה שהוא נעשה גזלן הוא קונה השבח במה יקנהו דאם נאמר בשינוי כשאר גזלן הלא קודם התביעה משעה שגזזה קנאה ואם הגדילה שוב הגיזה על הרחל או הגזיזה ונתייקרה כו' ואי קסבר שינוי אינו קונה וא"כ ע"כ כיון דלא פליג אדב"ש אלא בגזיזה שלאחר התביעה א"כ כשגזזה אחר כו' ועוד דקאמר ומודה רבי עקיבא כו' והלא אכתי אפילו שינוי ליכא כו' אבל לפום הסברא דסבר שינוי קונה לא קשיא להו הך דאיכא למימר בשגזזה לצורך עצמו קודם התביעה והגזיזה היא גופה היא השליחות יד וקנאה שפיר בשעת שליחות יד ותרצו דר"ע לא פליג אלא אזול כו' דהיינו שהיה חסר והוזל בשעת התביעה ולא יקשה לך השתא הא דפרכינן לעיל מי איכא למ"ד והתנן כל הגזלין משלמין כו' דלר"ע הכא כיון דבהיתרא באת לידו ליכא שעת גזילה עד שעת התביעה דמחייב ליה אשמה כן נראה לפרש דבריהם ולולי דבריהם היה נראה לפרש הא

דקאמר רבי עקיבא כשעת התביעה בשבת שע"ג גזילה פליג אב"ה והכי קאמר רב זביד בפ' הגזל לר"י דגזילה חוזרת בעיניה לבעליה בין לשבת בין לגריעותא כמו שהיא בשעת תביעה בב"ד כו' עיין פרש"י שם וכן נראה מדברי הר"ף בשמעתין לפרש כן דברי ר"ע ע"ש ועיין בזה במאור ובמלחמות באורך וק"ל:

- (1) קבענו בחלק א' דר' עקיבא פליג אבית שמאי ובית הלל ואית לי' דהשולח יד בפקדון משלם "כשעת התביעה"
- (2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) טעמא דר' עקיבא דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו דהיינו דבדמים של אותו יום שהוא מתחייב לו

- (i) ולכן היכא דתבעו והודה דעל פיו הוא מתחייב ונעשה גזלן העמדתו בדין והודאתו הוא יום אשמתו
- (ii) ובמקום שיש עדים כמה היתה שוה ביום שגזלה וראו שגזלה הימנו משלם כשעת הגזלה שהוא אשם לו משעה שראוהו עדים שגזלה

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא א'

(i) אף גזלן ממש – אי לאו דקונה בשינוי כבית הלל – אינו קונה הגזלה להרויח לו בשבת גזלה אלא להפסידו להיות אחריות אונסין עליו

(ii) ולכן תיקשי לר' עקיבא במה יקנהו

(ב) תירוץ א' – ר' עקיבא סבירא לי' כבית הלל דשינוי קונה ולכן שבת גזיזה דלפני התביעה או שבת לידה דלפני התביעה קונה השולח יד בשינוי בהא דגזיזה או ילדה כשאר גזלן

(ג) פירכא לתירוץ א'

(i) אם כן מעת התביעה קנאה למפרע משעה שכבר גזזה או ילדה קודם התביעה ואם הגדילה שוב הגיזה על הרחל או דשוב נתיקרה הגזיזה לא ישלם אלא כמו ששוה רחל בשעת גזיזה ולא כשהיא שוה לאחר כך בעת התביעה

(ii) ואין לתרץ אשר גזיזה דלפני התביעה של בעלים הן לפי דברי בית שמאי דשינוי אינו קונה דאם כן הדרא קושיא לדוכתה דמאי שנא דגזיזה שלאחר התביעה של גזלן הוא דבמאי קנה

(ד) קשיא ב' – למה מודה ר' עקיבא במקום שיש עדים בשעת שליחות יד שישלם כאותה שעה – במאי קנה והלא אכתי אפילו שינוי לא ה' בזמן שליחות יד שמעידין עליו עדים

(4) מהרש"א – קשיא ב' מצינן ליישבו אלו שינוי קונה דאיכא למימר בשגזזה לצורך עצמו קודם התביעה והגזיזה גופה היא השליחות יד שמעידין עדים עליו וקנאה שפיר בשעת שליחות יד בעת שהעידו עליו עדים

(5) המשך דברי תוספות כמבואר במהרש"א

(א) הקדמה – דברי רבה בעמוד א' – האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא השתא שויא ארבעה תברה או שתייה משלם ארבעה איתבר ממילא משלם זוזא מאי טעמא כיון דאי איתה הדרא למרה בעינא ההיא שעתא דקא שתי ליה או דקא תבר לה קא גזל מיניה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה איתבר ממילא משלם זוזא מאי טעמא השתא לא עביד לה ולא מידי אמאי קא מחייבת ליה אההיא שעתא דגזלה ההיא שעתא זוזא הוא דשויא

(ב) תירוץ לקשיא א' וקשיא ב'

(i) אין הכי נמי דבית שמאי ובית הלל פליגי בשבת גזלה אבל ביוקרא וזולא סבירא להו תרוייהו כרבה דילקא ביוקרא וזולא דהיינו דלעולם נפסד הגזלן דאם הוקרה משלם כשעת הוצאה מן העולם ואם הוזלה משלם כשעת הוצאה מבית הבעלים

- (ii) ור' עקיבא דאמר שמשלם כשעת התביעה לא פליג אלא אזול ויוקר דבית שמאי ובית הלל דאמרי תרוויהו כרבה ועלה קאמר ר' עקיבא דמשלם כשעת התביעה בין הוול ובין הוקר דיום אשמתו אמרה תורה
- (ג) קשיא – הרי פרכינן לעיל (מובא בחלק א') לגבי זול מי איכא למאן דאמר והתנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה
- (ד) תירוץ – לר' עקיבא שאני השולח יד כיון דבהיתרא באת לידו ליכא שעת גזלה עד שעת התביעה דמחייב ליה אשמה
- (6) המשך מהרש"א – לולי דברי תוספות נראה לפרש דשיטת ר' עקיבא היינו שיטת ר' יהודה אליבא דרב זביד בבבא קמא כמבואר שם ברש"י – דבשבח שעל גבי גזלה פליג ר' עקיבא אבית הלל דאמרי שבח גזלה דגזלן הוי דר' עקיבא קסבר דגזלה חוזרת בעיניה לבעליה כמו שהיא בשעת תביעה בבית דין בין לשבח בין לגריעותא – וליתר פרטי שיטה זו עיין שם ברש"י

הדרן עלך המפקיד